

MEMÒRIA SOCIOECONÒMICA I LABORAL DE CATALUNYA 2007

COORDINADOR DE LA MEMÒRIA SOCIOECONÒMICA I LABORAL 2007

Santana Garcia, Joan Antoni

COORDINADORS DELS CAPÍTOLS

Riudor Pons, Xavier

Santana Garcia, Joan Antoni

ÍNDEX D'AUTORS

Boada Jané, Cristina

Castell Castells, Pere

Ferrer Riu, Roser

Ferrer Trullols, Lluís

Herrera Aragón, Diego

Mallafre Conesa, David

Mas Martín, Eva

Miñarro Acosta, Eva

Olivella Pedrola, Marta

Prior Prior, Immaculada

Villar Rico, Virginia

Vives Campdepadrós, Matias

SUPORT TÈCNIC

Graells Gabriel, Marta

Sanosa i Llinares, Carles

RESPONSABLE DE L'EDICIÓ

Salvà Yenes, Yolanda

© Generalitat de Catalunya
Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya
Diputació, 284
08009 Barcelona
Tel. 93 270 17 80
Adreces a Internet: www.ctescat.cat
www.larevistactesc.cat
www.observatori-ctesc.cat
A/e: ctescat@gencat.cat

Barcelona, juliol de 2008
Disseny gràfic: UVERSKULD, SL
Impressió: Gráficas Rey, SL

ISBN: 978-84-393-7804-4
D.L.:

I.	CONCLUSIONS	7
	1. L'economia a Catalunya	9
	1.1. La conjuntura econòmica	9
	1.2. Les infraestructures	11
	1.3. El sector públic	13
	1.4. L'economia social	16
	2. Societat del coneixement	17
	2.1. Context	17
	2.2. L'estat de l'R+D+I	18
	2.3. Balança comercial tecnològica	19
	2.4. Les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC)	19
	3. Mercat de treball	23
	3.1. Anàlisi del mercat de treball	23
	3.2. La intermediació laboral pública i les polítiques actives d'ocupació	24
	3.3. Relacions laborals	25
	3.3.1. Negociació col·lectiva	25
	3.3.2. Conflictivitat laboral	26
	3.4. Seguretat i salut laboral	27

4. Situació dels treballadors i les treballadores autònoms a Catalunya . .	31
4.1. Marc normatiu	31
4.2. Anàlisi de la figura del treballador i la treballadora autònom, segons tipologies i sectors d'activitat, a Catalunya	32
4.3. Anàlisi del nombre de treballadors i treballadores autònoms registrats a la Seguretat Social, segons tipologies i sectors, a Catalunya	32
4.4. La protecció social dels treballadors i treballadores autònoms	33
4.5. Foment de l'activitat emprendora.	33
5. Condicions de vida i benestar social.	37
5.1. Dinàmica demogràfica	37
5.2. Salut	39
5.3. Educació	40
5.4. Habitatge	44
5.5. Protecció social i serveis socials	47
5.6. Cultura, lleure i consum.	49
6. Sostenibilitat ambiental.	53
6.1. Context	53
6.2. Estat del medi ambient.	54
6.3. Recursos energètics	56
6.4. Medi ambient i empreses	57
6.5. Normativa.	57

II. EVOLUCIÓ DE FUTUR 61

I. CONCLUSIONS

---

1. L'ECONOMIA A CATALUNYA

1.1. LA CONJUNTURA ECONÒMICA¹

L'any 2007 el creixement en termes reals del PIB a Catalunya ha estat relativament intens (3,6%) i centrat majoritàriament en la demanda interna, que ha augmentat el 4%. Dins de la demanda interna, l'increment s'explica sobretot per la despesa pública i la inversió en béns d'equipament, atès que en tots dos casos ha augmentat molt per sobre del ritme de creixement del conjunt de l'economia, i de manera més accelerada que l'any 2006 (5,5% i 7,7%, respectivament). D'altra banda, tant el consum de les famílies (que ha arribat fins al 2,6%) com la inversió residencial (3,6%) han reduït els seus ritmes de creixement respecte de l'any anterior.

El sector exterior ha continuat fent una aportació negativa al creixement de l'economia (-0,3%). No obstant això, l'aportació ha estat lleugerament menys negativa que la de l'any anterior, i també s'ha corregit lleugerament l'aportació negativa que hi havien fet els intercanvis amb l'estranger.

Sectorialment, només els serveis han mostrat una pauta de creixement relativament sòlida. La construcció, tot i que ha augmentat, ha mostrat una forta desacceleració a mesura que avançava l'exercici. La indústria no ha estat tampoc cap revulsiu, atès que ha tingut un

---

1. Inclou preus, costos i productivitat.

perfil de creixement trimestral cada cop més lent, en sintonia amb l'evolució de l'economia a escala internacional. En termes mitjans, tots els grans sectors han mostrat un creixement més dèbil que el de l'any anterior tret del sector serveis, que s'ha incrementat el 4,4%, amb un ritme més accelerat que el de l'any 2006.

L'any 2007, el creixement de l'economia ha permès que, de mitjana, l'ocupació hagi augmentat a Catalunya el 2,8% respecte de l'any 2006. Aquest increment de l'ocupació ha fet disminuir lleugerament la taxa d'atur, si bé de manera ínfima. Amb un augment de l'ocupació per sota del de la producció ja s'intueix que l'evolució de la productivitat ha estat positiva. Les primeres estimacions de la Comptabilitat Regional d'Espanya (CRE) semblen confirmar-ho, atès que situen el creixement de la productivitat prop del 0,8%. No obstant això, i tot i que no disposem encara dels càlculs de la remuneració de les persones assalariades, si es confirma per a properes estimacions de la CRE el creixement del 5% dels costos laborals de l'estimació que dona l'Enquesta trimestral de costos laborals de l'INE, tindrem una situació en la qual aquest augment de la productivitat haurà estat insuficient per absorbir l'increment de costos laborals. Si es verifiquen aquestes tendències, els costos laborals unitaris hauran augmentat tant en termes nominals com reals.

Aquest creixement econòmic ha anat acompanyat d'un increment mitjà dels preus més moderat (del 3%) en relació amb l'exercici anterior. No obstant això, la qüestió dels preus adquireix rellevància a mesura que avança l'any, atès que tot i que s'havia començat l'any amb unes variacions interanuals dels preus molt baixes, aquestes han estat força més altes durant la segona meitat de l'any. L'escalada internacional del preu del petroli, que ens havia donat una petita treva des de l'estiu del 2006, i també l'encariment progressiu dels aliments, especialment dels cereals, són els factors més significatius que expliquen l'accentuació de les pressions inflacionistes.

A més, a banda del creixement dels preus al qual adduïem, des de l'estiu de 2007 els mercats financers han viscut un període turbulent que ha tingut com a conseqüència un progressiu encariment del crèdit.

Aquests dos darrers factors — tensions inflacionistes, i encariment i restriccions d'accés al crèdit — poden afectar el creixement l'economia, i aquest fet ja s'ha reflectit en el perfil trimestral del creixement, que s'ha desaccelerat a mesura que avançava l'any. Atès el fort endeutament de les famílies, la partida que més ha contret el seu creixement, tal com s'ha vist, ha estat el consum de les llars. A més, tal com també s'ha pogut veure, tot i corregir lleugerament la seva aportació negativa al creixement de l'economia, el dèficit exterior no ha millorat prou per deixar de significar un llast al creixement econòmic català.

1.2. LES INFRAESTRUCTURES

La inversió pressupostada en infraestructures a Catalunya l'any 2007 per l'Estat i la Generalitat de Catalunya ha disminuït respecte del 2006, com a conseqüència d'una menor inversió per part de la Generalitat. Tot i així, l'aplicació de la disposició addicional tercera de l'Estatut d'autonomia de Catalunya ha fet créixer la inversió pressupostada final fins a nivells superiors als del 2006.

La partida més important d'aquesta inversió ha estat el transport i, dins del transport, el ferrocarril, com a conseqüència de la construcció de la línia d'alta velocitat entre Madrid i la frontera francesa. La inversió liquidada dels anys anteriors, però, mostra un pes menor del ferrocarril del que tenia inicialment a la inversió pressupostada, i un major pes de la carretera, si bé el ferrocarril segueix sent la partida més important.

El transport de passatgers, exceptuant el transport per carretera, s'ha concentrat en el transport ferroviari, amb prop de 188,4 milions de passatgers en trens de rodalies, regionals i de llarg recorregut, i vora 400,0 milions en el transport urbà de Barcelona. El transport aeri ha generat un trànsit de gairebé 39,0 milions de passatgers, mentre que els ports catalans han tingut un volum de trànsit de gairebé 3,0 milions de passatgers.

Els augments més importants en nombre de passatgers a Catalunya l'any 2007 s'han produït al transport marítim i aeri, amb taxes de creixement del 13,4% i l'11,8%, respectivament. El transport de passatgers en ferrocarril va créixer l'any 2006 el 2,2% en rodalies, regionals i llarg recorregut, i l'any 2007 el metro de Barcelona ha augmentat el 3,6%, i el tramvia el 23,7% en el transport urbà de l'àrea de Barcelona.

Pel que fa a les mercaderies, l'any 2006 va destacar sobretot el transport per carretera, amb 377,7 milions de tones transportades, seguit del transport per via marítima, amb 77,7 milions. El transport de mercaderies per via ferroviària va ser de 9,0 milions de tones, mentre que als aeroports se'n van transportar 0,1 milions.

El creixement més important en transport de mercaderies a Catalunya l'any 2007 s'ha produït en el transport marítim, amb un increment conjunt del 10,6% en volum transportat entre els ports de Barcelona i Tarragona. El transport per carretera ha crescut el 5,4%, mentre que l'aeroportuari ho ha fet el 3,2%. En el transport ferroviari, a Catalunya, l'any 2006 es van transportar el 12,8% menys de tones que l'any 2005.

Els resultats, doncs, mostren un increment del trànsit de passatgers als ports i aeroports catalans, fet que podria estar vinculat al creixement de l'activitat turística, especialment l'estrangera. Així mateix, l'augment del volum de mercaderies transportades als ports, superior al creixement del PIB, podria anar lligat al procés de globalització, mentre que el tràfic de mercaderies per carretera, que també creix per sobre del PIB, podria ser un

efecte derivat d'aquest procés. Els mals resultats del mitjà ferroviari es contradiuen amb la voluntat política expressada en el PEIT/PITC. En aquest sentit, la forta inversió efectuada els darrers anys en el tren d'alta velocitat contrasta amb la inversió insuficient feta en el ferrocarril per al transport de mercaderies. Aquest darrer fet fa que Catalunya s'allunyi de la mitjana europea pel que fa a distribució modal en el transport de mercaderies, en què la presència del tren té un pes important.

L'any 2007 s'han executat obres importants en totes les infraestructures de transport. Destaquen, entre d'altres, l'autovia orbital B-40 en el tram d'Abrera a Terrassa, el tram final del TGV Madrid-Barcelona i parts del tram Barcelona-Girona, la nova terminal de l'aeroport del Prat de Llobregat i l'ampliació del port de Barcelona.

Així mateix, han destacat els problemes ocasionats pels esvorancs apareguts a Bellvitge en la construcció de la línia d'alta velocitat, que han alterat el funcionament habitual de les línies C-2, C-7 i C-10, així com dels trens regionals i de llarg recorregut.

En matèria energètica, a Catalunya l'any 2007 ha estat rellevant la menor producció d'energia elèctrica, que s'ha situat en 41.401 GWh, el 2,6% menys que l'any 2006. S'han efectuat inversions en centrals de cycle combinat i parcs eòlics, en què destaca la posada en marxa de la central de cycle combinat de la Plana del Vent, de 800 MW de potència instal·lada. El consum d'energia elèctrica a Catalunya l'any 2007 ha augmentat l'1,5%, fins als 44.666 GWh, i ha generat un dèficit de més de 3.000 GWh respecte a l'energia produïda. L'any 2007 s'han començat a executar les obres de la línia de molt alta tensió entre Sentmenat i Bescanó, l'obra més important quant a infraestructures elèctriques.

Pel que fa al gas natural, l'any 2007 se n'ha incrementat el consum el 7,4%, que ha arribat als 80.802 GWh de PCS, el 31,0% dels quals els han consumit les centrals tèrmiques. Entre les obres més destacades hi ha l'ampliació de la planta de regasificació del port de Barcelona.

L'increment del consum d'energia elèctrica ha estat per sota del creixement del PIB, però el consum de gas natural ha augmentat per sobre del que ho ha fet la producció.

Entre les altres infraestructures en construcció, han destacat el canal Segarra-Garrigues i les plantes dessalinitzadores.

1.3. EL SECTOR PÚBLIC

L'any 2007, l'acció de les administracions públiques (AP) a Catalunya ha contribuït al creixement de l'economia catalana. El consum de les AP, amb un increment real del 5,5% respecte del 2006, explica el 20,9% del creixement del PIB de l'economia catalana ja que hi ha fet una aportació lleugerament més elevada que el 2006, si bé inferior a la que va tenir lloc els anys 2004 i 2005.

L'acció de les administracions públiques a Catalunya, ordenada en termes quantitius, l'exerceixen la Generalitat de Catalunya, amb un pressupost de 32,2 milers de milions d'euros per al 2007; l'Administració de la Seguretat Social, a través del sistema de pensions i prestacions, amb una despesa executada a Catalunya l'any 2007 de prop de 16 milers de milions d'euros; les administracions locals, amb uns pressupostos aprovats vora els 9 milers de milions d'euros l'any 2006, i l'Administració general de l'Estat, principalment a través de les inversions estatals, i que l'any 2007 ha pressupostat una despesa de capital a Catalunya de 3,2 milers de milions d'euros.²

L'any 2007 la recaptació tributària a Catalunya³ ha mantingut el ritme expansiu dels anys 2005 i 2006, i ha estat de 47.688,7 milions d'euros, amb un creixement del 10,5%. El 55,2% dels ingressos tributaris s'han obtingut de la imposició directa, i el 43,8% dels ingressos, de la imposició indirecta. Mentre que el pes de la recaptació tributària de l'Administració central i la Generalitat sobre el PIB català ha crescut i s'ha situat en el 22,9% l'any 2007.

Els pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2007, amb un import de 32.219 milions d'euros, es van aprovar amb un creixement del 8,3% respecte dels pressupostos aprovats l'any 2006. Aquest creixement es manté per sobre de l'increment del PIB nominal de l'economia catalana per al 2007, del 6,8%.

L'augment dels pressupostos en 2.529 milions d'euros s'explica principalment pel creixement, de l'11,0%, de les despeses corrents, mentre que es preveu una reducció de la despesa de capital (inversions reals i transferències de capital). L'augment de les despeses corrents s'explica sobretot per l'increment de les despeses de personal, amb un augment de la remuneració del personal per plaça pressupostada, que passa de 35.543,2 euros a 38.648,8 euros el 2007, i del nombre de places pressupostades fins a 201.139 places el 2007, el 6% més en termes homogenis que el 2006.

---

2. A aquesta dada caldria afegir, entre d'altres, l'import de les prestacions d'atur a Catalunya gestionades pel Servei Públic d'Ocupació, organisme autònom que depèn del Ministeri de Treball i Immigració.

3. Recaptació tributària de l'Agència Estatal d'Administració Tributària i de la Generalitat de Catalunya.

El projecte de pressupostos de 2007 manté una estructura relativament estable en les nous grans àrees de despesa, i conserva el mateix ordre de prioritats que l'exercici 2006. S'hi pot destacar, d'una banda, la pràctica estabilitat del pes relatiu de la despesa social (àrees 3 i 4), que amb un creixement del 8,9% passa del 52% al 52,1% del total de la despesa; i, de l'altra, la reducció de la producció de béns públics de caràcter econòmic (àrea de despesa 5), que pesava el 17,8% l'any 2006 i que en els pressupostos de 2007 pesa el 15,6%.

Els pressupostos de 2007 preveuen una caiguda de la inversió real, tant en termes absoluts com en termes per càpita, respecte de les dades pressupostades l'any 2006, si bé segueix mantenint-se per sobre dels valors liquidats i assolits en el període 2004-2006. Per polítiques de despesa, la inversió es concentra el 50,4% en les polítiques de transport, educació i salut.

Pel que fa a l'execució de la inversió real el 2007, només es disposa de dades per a l'àmbit institucional conformat pel subsector de la Generalitat, el subsector del Servei Català de la Salut i les entitats gestores dels serveis socials, i el subsector de les entitats autònomes administratives.⁴ Aquest àmbit institucional duu a terme el 44,5% de tota la inversió consolidada del sector públic de la Generalitat, i ha executat inversions per valor de 1.477,5 milions d'euros l'any 2007, amb un grau d'execució del 90,3% respecte de la inversió pressupostada per a aquest mateix any. Malauradament, no es disposa d'informació sobre el 55,5% restant de la inversió executada.

Per finançar la despesa en els pressupostos de 2007 es preveia un important creixement dels ingressos impositius, tant directes com indirectes, amb increments del 14,0% i del 13,8%, respectivament; i una disminució del 9,4% dels ingressos per operacions financeres, principalment com a resultat d'una reducció del nou endeutament de la Generalitat de Catalunya.

Així mateix, aquests pressupostos preveien una aportació de 21.144,5 milions d'euros dels ingressos derivats del model de finançament autonòmic, que signifiquen 2.932 euros per habitant a Catalunya.

Aquestes previsions no s'han acomplert i, en termes de drets liquidats, el sistema de finançament autonòmic ha aportat 20.000,8 milions d'euros el 2007, el 5,4% menys d'allò que s'havia pressupostat.

Aquests menors ingressos dels previstos responen, principalment, a l'evolució de l'impost de transmissions patrimonials i actes jurídics documentats, que ha recaptat 1.246,2 milions d'euros menys dels previstos.

---

4. No es disposa de les dades d'inversió liquidada per al 2007 dels subsectors d'entitats de dret públic, societats mercantils, consorcis i fundacions.

La desacceleració dels recursos del model de finançament l'any 2007 encara és més accentuada en termes per càpita. L'any 2007 s'han ingressat 2.773,8 euros per habitant, el 3,2% més que el 2006, mentre que els anys 2005 i 2006 havien augmentat el 10,4% i el 12,1%, respectivament.

L'evolució en l'execució de la despesa i els ingressos en l'exercici 2007 ha tingut com a conseqüència un increment important del dèficit de la Generalitat (mesurat en termes SEC-95, base 2000), que s'ha situat en 1.185 milions d'euros, el 162,7% més que l'exercici 2006, la qual cosa significa el 0,6% del PIB de Catalunya i el 0,11% del PIB d'Espanya.

Pel que fa al compliment del Pla de sanejament 2005-2008, que mesura el dèficit en termes SEC-95 (base 1995), el Govern de la Generalitat podia presentar per a l'exercici 2007 com a màxim un dèficit que significués el 0,02% del PIB d'Espanya. Després del compliment dels límits de dèficit establerts per aquest Pla els anys 2005 i 2006, aquest objectiu no s'ha assolit l'exercici 2007, en què el dèficit de la Generalitat (mesurat en termes SEC-95, base 1995) ha estat de 762 milions d'euros, cosa que significa el 0,07% del PIB d'Espanya.

En tot cas, l'endeutament financer⁵ de la Generalitat s'ha incrementat el 2007⁶ 1.460 milions d'euros, fins als 19.652 milions d'euros. Aquest augment és més elevat que l'experimentat l'exercici 2006, i ha augmentat, lleugerament, el pes de l'endeutament financer sobre el PIB fins al 10%.

Finalment, quant a l'acció del sector públic a Catalunya a través de les despeses d'inversió dels pressupostos estatals, l'any 2007 Catalunya ha tingut pressupostats 2.957,7 milions, amb un increment del 2,8% respecte del 2006. Aquesta dada significa el 13,9% del total de la inversió regionalitzada, i manté Catalunya, des de l'any 2005, com la segona comunitat autònoma receptora en termes absoluts després d'Andalusia. La inversió real regionalitzada a Catalunya ha significat una despesa de 410 euros per càpita, amb un increment de l'1,6% respecte del 2006, fet que la situa en la posició tretzena entre les comunitats autònomes, en rebre el 13,7% menys que la mitjana per càpita espanyola.

En previsió del compliment de la disposició addicional tercera del nou Estatut de Catalunya, i seguint la disposició addicional cinquanta-setena de la Llei de pressupostos de l'Estat per al 2007, els pressupostos generals de l'Estat de 2007 estimen que la quantitat que s'ha de destinar des de l'Estat per finançar inversions en infraestructures a Catalunya és de 3.195 milions d'euros, quantitat que, a més de les inversions reals, els 2.957,7 milions d'euros, també computa les transferències de capital i altres conceptes. Tenint en compte aquest concepte més ampli, la despesa de capital per càpita prevista en els pressupostos de l'Estat per al 2007 a Catalunya és de 443 euros per habitant, xifra que és el 6,4% inferior a la mitjana d'inversió real regionalitzada per càpita del conjunt d'Espanya.

---

5. No inclou els altres instruments d'endeutament com ara censos, *confirming*, pagament a tercers, titulització i crèdits ICF/ICCA.

6. Dades en data 31 de desembre de 2007.

1.4. L'ECONOMIA SOCIAL

Durant l'any 2007 s'han creat 129 cooperatives i 216 societats laborals; en ambdós casos, la majoria pertanyents al sector serveis, en concret, al comerç, l'hoteleria i la restauració, si bé també cal tenir en compte l'increment de noves iniciatives de l'economia social dedicades als serveis a la comunitat. Atesa la preocupació existent a la nostra societat per l'atenció i cura de les persones, possiblement aquesta branca d'activitat es configuri com un àmbit amb potencial de creixement, tant en termes d'ocupació com de nombre de societats.

En funció del tipus de societats creades, en el cas de les cooperatives destaca l'increment de la importància relativa de les cooperatives d'habitatge experimentat l'any 2007, atès que passen de representar el 2,8% del total el 2006 al 3,9%, si bé les de treball associat hi continuen sent majoritàries (el 83,7% de les noves cooperatives). D'altra banda, gairebé totes les societats laborals constituïdes al llarg d'aquest any són societats limitades (212 de 216), mentre que s'han creat quatre societats anònimes laborals.

La diferència entre el nombre de societats creades i les que s'han dissolt és positiva tant en les cooperatives com en les societats laborals; és a dir, el ritme de creació neta de noves societats és positiu, si bé lleugerament menor que el de l'any 2006, a causa que s'han creat un nombre inferior de societats en comparació amb l'any anterior. Aquesta tendència és més acusada en el cas de les cooperatives.

D'altra banda, enguany ha finalitzat el procés de desqualificació de les cooperatives que no han adaptat els seus estatuts a la Llei 18/2002 en el termini legal previst. Segons les dades del Departament de Treball, de les 6.383 cooperatives dissoltes el 2007, 6.261 ho han estat en el marc d'aquest procés de desqualificació. Fruit d'aquest procés, les dades sobre les cooperatives existents que conté el Registre de Cooperatives del Departament de Treball són un reflex real de la situació d'aquest sector.

Finalment, cal comentar la implicació de moltes empreses que integren l'economia social i les seves entitats representatives en projectes europeus, com ara la iniciativa comunitària Equal. Així, des del projecte EQUAL-THESIS s'ha treballat en el foment de l'esperit emprenedor mitjançant l'economia social solidària i la igualtat d'oportunitats, mentre que el projecte RSE-COOP s'ha centrat en l'aplicació dels principis de l'RSE a les cooperatives catalanes. En el marc d'aquest projecte han destacat l'elaboració d'una metodologia d'anàlisi de la implantació de l'RSE a les cooperatives i la participació en l'edició especial de la Guia del GRI per a l'elaboració de memòries de sostenibilitat en petites i mitjanes empreses. S'han previst mecanismes per exportar aquests i altres resultats a altres societats d'economia social (estatals i d'àmbit comunitari), i també s'han incorporat ajuts específics en les actuacions de suport a l'economia social del Departament de Treball per tal de prolongar el treball realitzat en aquest projecte i exportar-lo a altres organitzacions catalanes integrants de l'economia social.

2. SOCIETAT DEL CONEIXEMENT

2.1. CONTEXT

El desenvolupament de la societat del coneixement, l'any 2007, s'ha mantingut com un dels reptes prioritaris per millorar la capacitat de competir i de garantir els nivells de benestar assolits de les societats europees, en un món cada vegada més global. En aquest context, ha estat un any d'arrencada de noves iniciatives de gran envergadura com és el cas del VII Programa Marc en l'àmbit europeu, o l'inici de les bases del Pacte nacional per a la recerca i la innovació a Catalunya.

Com s'ha indicat anteriorment, a escala europea, l'any 2007 ha entrat en vigor el VII Programa Marc d'investigació i desenvolupament tecnològic de la UE (2007-2013). El VII PM duplica el pressupost anual respecte del programa anterior i s'enfoca cap als temes de recerca que encaixen amb les necessitats de la indústria mitjançant les plataformes tecnològiques i les noves iniciatives tecnològiques conjuntes.

En l'àmbit de l'Estat espanyol, ha estat el darrer any de vigència del Pla nacional de recerca científica 2004-2007. El nou Pla per al període 2008-2011 renova els objectius de l'Estratègia nacional de ciència i tecnologia (ENCYT) per a l'any 2015, i situa el percentatge de les despeses internes en R+D sobre el PIB en el 2,5% i el percentatge de les despeses en innovació de les empreses sobre el PIB en el 4%. S'observarà, amb les xifres que s'exposen més endavant, que Catalunya té un llarg camí per recórrer fins arribar a aquests objectius. En l'àmbit de les TIC, els objectius del Pla Avanza, el pla que promou la convergència amb la UE en societat de la informació, fixen per a l'any 2010 que el 70% de les empreses amb menys de deu persones assalariades i el 60% de les famílies tinguin connexió a Internet. En aquest cas, també es comprovarà més endavant que la situació de Catalunya no es troba tan lluny dels objectius fixats com en el cas de l'R+D+I.

A Catalunya, l'any 2007 sobresurt perquè ha estat l'any de l'inici del procés per a la definició del Pacte nacional per a la recerca i la innovació. Està previst concloure el Pacte l'any 2008 i, aleshores, poder disposar de les actuacions que s'han de desplegar en els propers dotze anys per generar coneixement, desenvolupar tecnologies i innovar amb l'objectiu de fer productes, serveis i processos de més valor econòmic i social. Quant a les TIC, ha destacat l'elaboració de l'estratègia per al foment de la cohesió digital, l'impuls i l'accessibilitat de la banda ampla arreu del territori i l'enfortiment del pes del sector de les TIC.

2.2. L'ESTAT DE L'R+D+I

Les despeses internes en R+D, 2.614,4 milions d'euros l'any 2006, continuen tenint un caire expansiu, ja que augmenten el 13,6% respecte de l'any 2005. Tot i això, aquest creixement és menys expansiu que en l'àmbit espanyol. D'altra banda, les despeses internes en R+D de Catalunya sobre el PIB (1,42%) estan encara per sota dels registres de la UE-25 (1,85%), dels EUA (2,62%) i del Japó (3,33%). De totes maneres, la tendència que ha seguit aquest indicador a Catalunya és a l'alça des de l'any 2002 fins al 2006, cosa que no s'observa ni a la UE-25 ni als EUA. Respecte de l'objectiu en R+D de la renovada ENCYT per a l'any 2015 comentat abans (2,5%), s'observa que efectivament queda molt camí per recórrer.

El sector privat ha tingut una evolució ambivalent atès que, mentre que les despeses internes en R+D, 1.705 milions d'euros el 2006, han crescut el 16,7% respecte de l'any 2005, les despeses en innovació (3.539,8 milions d'euros) han augmentat molt poc, l'1,4% respecte de l'any 2005, una taxa molt baixa en comparació amb la del 2005 (13,6%). Per tant, si descomptem de les despeses en innovació les despeses internes en R+D, veiem que hi ha una disminució del 9,6% de les altres partides d'innovació, que inclouen, entre d'altres, les corresponents a R+D externa, disseny i preparatius de producció, formació i comercialització.

També és significatiu esmentar les diferències de resultats segons la grandària de les empreses. Mentre que la innovació de les grans empreses ha augmentat el 3,2%, pel que fa a les petites i mitjanes empreses la innovació s'ha reduït l'1,4%. Les grans empreses executen el 62,5% de les despeses en innovació mentre que les pimes n'executen el restant 37,5%.

Davant d'un creixement tan moderat de les despeses en innovació, l'evolució de la intensitat en innovació respecte del PIB ha estat negativa: l'any 2006 ha estat l'1,93% mentre que l'any 2005 era el 2,05%, una reducció de poc més d'un 0,1 punt percentual. En aquest indicador també queda molt camí per recórrer en relació amb l'objectiu en innovació de la renovada ENCYT (4%).

Catalunya ha sol·licitat 387 patents a l'Oficina Europea de Patents, que han representat el 30,7% de les sol·licituds espanyoles i el 0,6% de les sol·licituds de la UE-25. Aquestes participacions havien arribat a ser del 39,8% en el cas d'Espanya per a l'any 2005 i del 0,7% en el cas de la UE-25 per als anys 2005 i 2006. Per tant, cal afegir un aspecte negatiu a la situació tecnològica del sector privat com és la pèrdua de capacitat de generar patents respecte d'Espanya i de la UE-25 en els darrers anys.

L'esforç fet per l'Administració queda palès en el creixement de les despeses internes en R+D, el 18,3% respecte del 2005, un total de 311,4 milions d'euros l'any 2006, tot i que no

ha estat possible apropar-se més a la taxa de creixement del 2005, que arribava al 33,8%. Les despeses internes en R+D de l'Administració catalana han representat el 0,17% del PIB i s'aproximen als valors d'intensitat en R+D que hi ha a Espanya (0,20%) i a la UE-25 (0,24%). Les intensitats en R+D del Japó (0,28%) i dels EUA (0,29%) estan molt per sobre dels valors de Catalunya però, en relació amb aquests casos, també hi ha hagut un procés d'aproximació.

L'ensenyament superior ha tingut el creixement més discret de les despeses en R+D de tots els sectors institucionals. Així, les despeses internes en R+D, 598 milions d'euros, han augmentat el 3,4% respecte de l'any 2005 i representen el 18,3% de les despeses en R+D del conjunt de l'Estat. S'observa que, en aquest sector, des de l'any 2004 fins al 2006 Catalunya està reduint pes en el conjunt de les despeses internes en R+D d'Espanya.

2.3. BALANÇA COMERCIAL TECNOLÒGICA

A nivell agregat, el dèficit comercial ha augmentat 1.220 milions d'euros i s'ha situat en 23.041,8 milions d'euros. En termes relatius aquest dèficit representa l'11% del PIB, 2 dècimes menys que l'any 2006. El saldo comercial és negatiu per a tots els grups de productes. S'observa que el 55,8% del dèficit total s'explica pels productes de contingut tecnològic alt i mitjà-alt, mentre que aquest percentatge era del 58,7% l'any 2004. Per tant, ha tingut lloc una lleugera millora en la distribució del saldo comercial de productes industrials per contingut tecnològic en reduir-se el pes del dèficit de les mercaderies de més contingut tecnològic.

2.4. LES TECNOLOGIES DE LA INFORMACIÓ I LA COMUNICACIÓ (TIC)

A Catalunya, l'any 2007 el 92,6% de les llars tenen telèfon mòbil, el 85,7% tenen telèfon fix i el 65,5% disposen d'ordinador. Des del 2005, les llars han augmentat el seu equipament TIC amb telèfon mòbil i ordinadors però l'han disminuït quant a telèfon fix. A Espanya, els nivells d'equipament TIC a les llars són lleugerament inferiors als de Catalunya, mentre que l'evolució que han seguit en els darrers anys és molt semblant. A la UE-25, s'aprecia un equipament de les llars amb ordinador similar al de Catalunya però lleugerament inferior quant al mòbil.

Respecte de l'accés a Internet, el 51,3% de les llars catalanes en disposen l'any 2007. En els darrers dos anys aquest percentatge ha augmentat 6,8 punts percentuals. Els nivells de les llars espanyoles són inferiors als de Catalunya, mentre que els de la UE-25 són superiors. En el darrer any les tendències de creixement d'aquest indicador són molt semblants per a

totes les zones estudiades. Es constata que, respecte de l'objectiu d'accés a Internet de les llars del Pla Avanza per a l'any 2010 (70%), Catalunya hauria de millorar les seves taxes de creixement anual de manera significativa per tal d'arribar-hi en la data indicada.

En relació amb l'ús, resulta que el 50,3% de les persones entre 16 i 74 anys han utilitzat Internet almenys un cop per setmana. Amb relació al gènere, l'ús d'Internet implica el 54% dels homes i el 46,6% de les dones. Respecte de l'edat, s'aprecia que a mesura que augmenta l'edat disminueix l'ús d'Internet. El perfil dels individus que han utilitzat Internet a la UE-25 és semblant al de Catalunya però amb uns nivells d'ús considerablement superiors. La diferència més elevada té lloc en el tram d'edat de 55 a 64 anys, on la UE-25 presenta un nivell d'ús del 35% i Catalunya del 21,3%.

Pel que fa a l'accés i ús de les TIC a les empreses, es comprova que a Catalunya les TIC més utilitzades són els ordinadors (el 98,6% de les empreses en tenen) i Internet (96,4%). L'ús de les pàgines web també està bastant estès, amb un percentatge superior al 50% (55,5%). En canvi, la intranet (35,6%) i les xarxes externes (14,3%) són les que tenen menys implantació. Per a les empreses amb menys de deu persones assalariades, els percentatges d'ús d'algunes TIC disminueixen respecte al del total de les empreses. Així, per exemple, el percentatge d'empreses amb menys de deu persones assalariades que disposen d'ordinadors és del 61,4%, i les que disposen de connexió a Internet són el 47,3%. Es comprova que, respecte de l'objectiu d'accés a Internet de les empreses amb menys de deu persones assalariades del Pla Avanza per a l'any 2010 (60%), Catalunya no s'hi troba gaire lluny.

S'han analitzat els usos de diversos serveis en línia com l'e-administració, l'e-formació, l'e-salut i l'e-comerç. Amb referència a l'administració electrònica, destaca que les empreses es relacionen cibernèticament més amb les administracions públiques que els particulars. Quant a la formació, sobresurt que la realització d'alguns cursos via Internet a Catalunya (8,5% dels individus) és molt poc freqüent respecte de la situació de la UE (16,1%). En canvi, les empreses catalanes formen els seus empleats via Internet (26,8%) amb una proporció lleugerament superior del que ho fan les empreses de la UE (24%). Pel que fa a l'e-salut, el percentatge de persones que utilitzen aquest servei ha augmentat però encara és inferior (37,7%) als valors mitjans d'Espanya (41,1%) i de la UE-25 (42,1%). Finalment, respecte del comerç electrònic, el 32,2% dels individus que han utilitzat Internet ho han fet per comprar béns i serveis, i el 7,3% ho han fet per vendre'n. Pel que fa a les empreses, el 20% d'aquestes han comprat per Internet, mentre que el 9,7% hi han venut. També s'aprecia que els canvis en les empreses són més notables que en els individus, i que la proporció d'aquestes que compren o venen per Internet ha augmentat considerablement entre els anys 2004 i 2006.

Amb relació a l'accés a Internet amb banda ampla, el 46% de les llars catalanes en disposen. A Espanya aquest percentatge és del 39,2% i a la UE-25, del 43%. A totes les zones hi

ha hagut un creixement de la connexió superior als nou punts percentuals en el darrer any. Pel que fa a les empreses, el 92,3% del total disposen de connexió amb banda ampla. A Espanya, aquest percentatge és del 89,8% i a la UE-25, del 77%. L'augment de la connexió no supera els tres punts percentuals en cap de les zones estudiades, i indica un creixement menor quan l'accés s'apropa a ser considerat d'ús universal.

L'últim tema que es tracta en aquesta secció és la dimensió econòmica i l'evolució del sector productor de tecnologies de la informació i la comunicació. Pel que fa a les manufactures productores de TIC, es constata que els sectors manufacturers productors de TIC a Catalunya tenen un pes molt reduït sobre l'ocupació total de l'economia (0,37%). Aquestes generen un valor afegit de 438,8 milions d'euros, amb 8.100 persones ocupades. El valor afegit ha augmentat el 10,9% i l'ocupació ha disminuït el 10%, la qual cosa ha permès una millora de la productivitat del 23,2% respecte del 2005. Entre els sectors productors de TIC, el més important en termes de valor afegit i ocupació és el de ràdio, televisió, so i imatge.

Pel que fa als serveis productors de TIC a Catalunya, el pes d'aquests serveis sobre el conjunt de l'economia en termes d'ocupació (el 2,42% per a l'any 2003) és inferior al de totes les zones analitzades de l'OCDE. Aquests serveis generen un valor afegit de 4.722,8 milions d'euros, amb una ocupació de 73.000 persones. La seva productivitat ha augmentat el 2,1% i se situa en 64.738 euros, fet que representa el 130,7% de la productivitat mitjana de l'economia. El sector més important en termes de valor afegit és el de les telecomunicacions, amb 2.524,9 milions d'euros.

3. MERCAT DE TREBALL

3.1. ANÀLISI DEL MERCAT DE TREBALL

A Catalunya, l'evolució del mercat de treball l'any 2007 ha estat positiva, encara que menys intensa que l'any 2006, amb augments de la població en edat de treballar (2,2%), la població activa (2,9%) i la població ocupada (2,9%). Aquests increments han estat fruit d'un creixement del PIB de Catalunya —de caràcter marcadament extensiu— del 3,6% i de l'1,3% per càpita.

La població en edat de treballar ha augmentat a un ritme inferior al creixement de les persones ocupades i de les persones actives, fet que ha comportat una millora de les taxes d'activitat (77,0%) i d'ocupació (71,9%), així com un lleuger descens de la taxa de desocupació (6,6%). Aquest creixement de la població s'ha produït, sobretot, entre la població de nacionalitat estrangera, amb un increment del 16,4%. En canvi, l'augment de les taxes d'activitat i d'ocupació s'ha produït entre la població amb nacionalitat espanyola, especialment les dones. Aquests resultats han permès una certa reducció dels diferencials d'activitat, ocupació i atur entre dones i homes, diferencials que l'any 2007 s'han situat en -18,5, -19,0 i 2,3 punts percentuals, respectivament. Així mateix, el pitjor comportament de la població de nacionalitat estrangera en matèria d'ocupació ha fet créixer el diferencial entre aquesta i la població amb nacionalitat espanyola. Aquest diferencial ha passat de 0,7 punts percentuals l'any 2006 a 3,4 l'any 2007, amb el 72,5% d'ocupació de les persones amb nacionalitat espanyola i el 69,2% de les persones amb nacionalitat estrangera.

Per edats, destaca la davallada de l'activitat i l'ocupació de les persones joves menors de 25 anys, especialment entre les dones de nacionalitat espanyola. Així mateix, ressalta l'increment de l'activitat dels individus adults de 35 a 64 anys.

Els millors resultats en termes d'ocupació s'han produït a la construcció i els serveis, mentre que el sector primari i la indústria han perdut persones ocupades, en línia amb l'evolució de la producció dels sectors en qüestió. Segons el tipus d'ocupació, s'observa un augment de la població treballadora no qualificada del 12,1%, fet que s'explica per l'increment en el nombre d'individus de nacionalitat estrangera amb aquesta qualificació, el 27,2% més que l'any 2006.

Un altre aspecte remarcable al mercat de treball l'any 2007 ha estat la reducció de la taxa de temporalitat, especialment marcada entre les dones (-3,7 punts percentuals), les persones joves de menys de 25 anys (-3,6 punts percentuals) i la població de nacionalitat estrangera (-11,8 punts percentuals). No obstant això, la temporalitat ha estat elevada —s'ha situat en el 23,7%—, i ha estat especialment alta entre les persones joves menors de 25 anys, amb

una taxa del 55,6%. Convé assenyalar també que aquests valors se situen per sobre de la mitjana de la UE-15, que l'any 2007 ha estat del 14,8%. Finalment, cal destacar el fet que la temporalitat ha augmentat al sector públic i ha disminuït al sector privat, cosa que situa el primer per sobre del segon en termes de temporalitat.

Un altre fet destacat ha estat l'increment del treball a temps parcial entre les dones (del 8,1% respecte de l'any 2006), col·lectiu en què aquest tipus de treball ja estava especialment concentrat: el 22,2% de les dones ha treballat a temps parcial l'any 2007, mentre que només ho han fet el 4,1% dels homes.

3.2. LA INTERMEDIACIÓ LABORAL PÚBLICA I LES POLÍTIQUES ACTIVES D'OCUPACIÓ

L'any 2007 ha estat el darrer de la vigència de les Directrius integrades per l'ocupació per al cicle 2005-2007, que s'agrupen a l'entorn de les tres prioritats d'acció següents: atraure més persones al mercat laboral i retenir-les, i augmentar l'oferta de mà d'obra i modernitzar els sistemes de protecció social; millorar la capacitat d'adaptació tant de les persones treballadores com de les empreses i augmentar la flexibilitat dels mercats laborals i, finalment, augmentar les inversions en capital humà, millorant l'educació i les qualificacions. Aquestes Directrius han estat ratificades després del seu procés d'avaluació, iniciat l'any 2008, i continuaran regint el desenvolupament de la política d'ocupació dels estats membres de la Unió Europea.

Així mateix, cal destacar que el 2007 s'ha iniciat un nou període de suport financer del Fons Social Europeu, previst fins al 2013.

El 2007 s'ha de posar en relleu especialment que, fruit de l'Acord de formació professional per a l'ocupació signat l'any 2006 entre el Govern de l'Estat i els agents socials, s'ha aprovat el Reial decret 395/2007, que regula per primera vegada de manera conjunta els dos subsistemes de la formació professional no reglada i crea un únic subsistema de formació professional per a l'ocupació. L'objectiu final d'aquesta norma és convertir l'aprenentatge permanent en un element fonamental no només per a la competitivitat i l'ocupació, sinó també per al desenvolupament personal i professional dels treballadors i treballadores. Aquesta nova regulació permetrà que la Generalitat de Catalunya assumeixi les funcions d'avaluació, seguiment i control de la formació que realitzin les empreses que tinguin tots els seus centres a Catalunya.

D'altra banda, amb caràcter general, les polítiques actives d'ocupació a Catalunya s'han continuat caracteritzant per la seva dispersió i pluralitat. Amb tot, és possible agrupar les mesures adoptades a l'entorn de tres vessants principals i fonamentals: la promoció de

l'ocupació, la qualificació professional i les polítiques d'igualtat d'oportunitats en l'àmbit de l'ocupació. Aquestes darreres, a part de concentrar la major part del pressupost de l'any 2007 en la política de foment de l'ocupació, han experimentat també el principal augment respecte de l'any anterior. Entre les mesures concretes adoptades a Catalunya en el marc de les polítiques actives d'ocupació cal destacar, per l'esforç pressupostari que han concentrat, els plans d'ocupació i la formació destinada als treballadors aturats.

L'any 2007 s'ha produït una disminució del 2% respecte de l'any anterior, en relació amb el conjunt d'ofertes gestionades pel SOC. Dins les polítiques destinades a la qualificació professional, cal destacar el nombre de persones beneficiàries d'actuacions de formació ocupacional, que el 2007 han estat un total de 45.182 alumnes, amb una dedicació conjunta de 1.208.046 hores. D'altra banda, cal tenir en compte que s'ha convocat, per al curs acadèmic 2007-2008, un procés d'acreditació de les competències professionals relatives a les unitats de competència establertes en els títols de tècnic i tècnic superior de determinats cicles formatius de formació professional del sistema educatiu.

3.3. RELACIONS LABORALS

3.3.1. Negociació col·lectiva

El nombre d'acords col·lectius a Catalunya l'any 2007 ha estat de 1.166. Segons la naturalesa, cal destacar que els convenis col·lectius representen el 98,1% dels acords col·lectius estatutaris. En canvi, no hi ha hagut cap conveni col·lectiu extraestatutari o pacte d'eficàcia limitada. Pel que fa als acords o pactes de funcionaris, són els acords que tenen un major pes (77,9%).

Segons l'àmbit de negociació, els acords d'empresa representen el 84,3% del total dels acords. No obstant això, la major part d'empreses (99,4%) i de persones treballadores (89,1%) estan afectades per acords d'àmbit sectorial.

El 70,7% pertanyen al sector serveis. Dins d'aquest, les activitats econòmiques que disposen d'un nombre major d'acords són l'Administració pública, la defensa i Seguretat Social obligatòria, les activitats de sanejament públic, la indústria de productes alimentaris i begudes, i les activitats culturals i esportives. Contràriament, els sectors de la construcció i de l'agricultura són els que tenen un nombre més baix d'acords (0,9% i 0,8%, respectivament).

Pel que fa a la vigència, la majoria dels acords, 1.103, tenen vigència plurianual, els quals afecten també la majoria d'empreses i persones treballadores.

La jornada mitjana anual pactada en els acords col·lectius a Catalunya ha estat de 1.755,8 hores, el 0,4% menys que la jornada pactada a l'Estat espanyol.

La jornada pactada és superior en els acords sectorials que en els acords d'empresa (també a Espanya). Segons la naturalesa, els acords de funcionaris són els que pacten un nombre menor d'hores (1.612,5 h), a diferència dels acords sectorials estatutaris (1.732,2 h), que són els que pacten la jornada més àmplia amb relació a la resta. Atenent a l'àmbit de la negociació, el nombre d'hores pactades és superior en els acords sectorials que no pas en els acords d'empresa.

Per sectors d'activitat, l'agricultura és on la jornada anual mitjana és més elevada. Com a tendència general, la jornada pactada per sectors d'activitat és inferior a Espanya que a Catalunya. És en el sector de l'agricultura on es constata la diferència més destacada entre Catalunya i Espanya (40,7 h).

L'increment salarial mitjà pactat l'any 2007 en la totalitat dels acords col·lectius a Catalunya ha estat del 2,9% i, un cop revisat, del 3,8%. Segons la naturalesa dels acords, tant l'increment salarial pactat com el revisat són superiors en els acords col·lectius estatutaris que en els de funcionaris i, atenent a l'àmbit funcional, són superiors en els acords sectorials que en els d'empresa. Els acords d'empresa i sectorials que tenen un augment salarial més elevat són els acords amb clàusula prevista retroactiva. Per sectors d'activitat, la construcció és el que té un increment salarial més elevat, tant pactat com revisat.

3.3.2. Conflictivitat laboral

L'any 2007, a Catalunya s'han fet 126 vagues, la qual cosa representa un augment del 14,5% respecte de l'any 2006. No obstant això, hi ha hagut un decrement del 74,9% en el nombre de persones treballadores afectades i del 68,8% en les hores no treballades. Pel que fa a l'índex d'incidència de les vagues, l'any 2007 ha estat del 35%, la qual cosa representa un decrement respecte de l'any anterior, que va ser del 51,2%.

Quant als sectors d'activitat, s'observen bàsicament dues diferències respecte de l'any anterior. En primer lloc, el sector dels serveis és on més persones treballadores han participat en les vagues, a diferència de l'any 2006, en què va ser el sector de la construcció. En segon lloc, pel que fa al sector de la metal·lúrgia, s'hi observa un decrement del 40% en el nombre de vagues realitzades.

L'any 2007 el 31,4% de les vagues han acabat amb acord entre les parts i el 68,6% sense acord.

El nombre d'expedients de regulació d'ocupació que s'han tramitat davant de l'autoritat laboral ha augmentat el 5,9% respecte de l'any anterior. S'observa un decrement del 8,7% de les persones treballadores implicades.

Pel que fa a les empreses sotmeses a procediment concursal, s'observa un increment, tant a Catalunya (8,4%) com al conjunt d'Espanya (3,1%).

En matèria de solució extrajudicial de conflictes, les conciliacions individuals han augmentat el 0,2% respecte de l'any 2006, la qual cosa representa un canvi de tendència amb relació als dos anys anteriors, en què les conciliacions havien disminuït. En canvi, quant a les conciliacions col·lectives, es constata un decrement del 10,3%. De la mateixa manera que l'any 2006, les conciliacions col·lectives que han tingut més pes són les que acaben amb acord entre les parts (el 68,8% del total de conciliacions).

El nombre de mediacions dutes a terme a Catalunya ha augmentat el 3% respecte a les de l'any anterior.

Quant a l'activitat del Tribunal Laboral de Catalunya, cal destacar un decrement tant dels expedients tramitats (el 7,03% menys) com de les persones treballadores i les empreses afectades. La classificació dels procediments per temes indica que la majoria de conflictes, el 20,2%, han sorgit a causa de temes salarials.

3.4. SEGURETAT I SALUT LABORAL

El Pla de govern per a la prevenció de riscos laborals 2005-2008 recull dintre del seu objectiu estratègic primer l'elaboració de l'Enquesta de condicions de treball de Catalunya (ECTC). A grans trets, els resultats mostren que la majoria de les empreses (76,6%) escullen com a modalitat d'organització preventiva més freqüent el servei de prevenció aliè i que l'elaboració del pla de prevenció adquireix un pes important (78,0%) entre les activitats que es realitzen en relació amb la prevenció de riscos, mentre que la majoria (80%) no fan cap anàlisi dels costos dels accidents. Respecte a les condicions de seguretat, els treballadors i treballadores declaren que la maquinària o els equips de treball que utilitzen estan protegits (77,3%), i es constata que l'exposició a condicions ambientals adverses és molt baixa. Igualment, els treballadors declaren que les condicions ergonòmiques més preocupants provenen dels moviments repetitius de curta durada i d'estar assegut moltes hores (49,0% i 31,6%, respectivament), mentre que en les condicions psicosocials destaquen les exigències pel que fa a haver de treballar molt ràpidament.

L'evolució de la sinistralitat a Catalunya el 2007 mostra un lleuger descens, tant pel que fa als accidents en jornada de treball amb baixa (1,2%) com als in itinere (2,2%). Aquest

descens és significatiu si es té en compte que el nombre de persones ocupades ha augmentat el 2,7%, segons l'EPA.

Segons la gravetat, el nombre més elevat d'accidents té lloc en aquells considerats lleus, que s'han reduït, però la davallada més rellevant és la que es produeix en els accidents mortals, que han registrat una reducció del 26,6% en els accidents en jornada laboral amb baixa i del 23,7% en els in itinere. Per contra, els accidents greus mostren un increment, més intens en el cas dels in itinere (12,0%). Aquesta situació es fa igualment evident en analitzar els índexs d'incidència respectius.

Segons el gènere, en jornada de treball amb baixa l'accidentabilitat més elevada correspon als homes, que a més augmenten el seu pes relatiu en el total d'accidents a mesura que s'agreuja l'accident. També es constata que l'exposició a riscos que poden ocasionar lesions físiques és més elevada en alguns sectors o branques d'activitat on la presència masculina és més gran.

Segons la durada del contracte de treball, el 60,4% dels accidents afecten persones amb contracte fix —sense que s'observin diferències significatives en funció del grau de gravetat. Aquesta circumstància és lògica si es té en compte que el 76,3% de la població ocupada assalariada, segons l'EPA, té aquest tipus de contracte. Per contra, destaca que el 39,2% dels accidents es produeix entre el 23,7% restant de la població ocupada assalariada, que té contracte eventual. Aquesta correlació entre l'accidentabilitat i la temporalitat es manifesta amb més intensitat en el sector de la construcció, on el 60,7% dels accidents registrats són de persones amb contracte eventual.

Per sectors d'activitat econòmica, la construcció és el que presenta un índex d'incidència de la sinistralitat més elevat, quatre vegades superior al dels serveis. La indústria es manté en segon lloc. L'agricultura, on es registra el menor nombre d'accidents, se situa en tercer lloc quan s'estudien els índexs d'incidència. Destaca el fet que el 48,6% dels accidents mortals es concentra en les branques d'activitat de la construcció i del transport terrestre i per canonades.

Respecte als accidents in itinere, l'any 2007 la davallada més intensa i important —del 23,7%— ha estat la dels accidents mortals. L'evolució dels índexs d'incidència segons la gravetat mostra que l'accidentabilitat in itinere és menor en tots els nivells de gravetat que l'any anterior, fet que contrasta amb les dades en nombres absoluts, però és a causa que l'augment de l'afiliació que s'ha produït els darrers anys no ha anat acompanyat d'un increment igual del nombre de sinistres.

Les malalties professionals, segons les dades registrades, mostren un cert descens (-35,7%). Enguany s'han registrat 3.546 malalties, 2.585 amb baixa i 961 sense baixa. Però cal tenir en compte que el 2007 s'ha produït un canvi en el procediment de notificació que pot pro-

---

vocar que les dades siguin provisionals fins que es normalitzi el procés. Per aquest motiu, enguany no es pot fer una anàlisi de les malalties professionals de forma específica.

Tot i això, cal remarcar que el 2007 ha estat un any en què es detecten alguns assoliments importants en matèria de malalties professionals, com ara l'entrada en vigor l'1 de gener del Reial decret que regula el quadre de malalties professionals i la seva notificació; l'establiment d'un nou model de notificació; l'elaboració d'un procediment⁷ adreçat als metges d'atenció primària per tal de definir i homogeneïtzar l'actuació en el supòsit que un treballador o treballadora sol·liciti assistència sanitària i se li hagi de prescriure una baixa laboral en la qual hi hagi indicis raonables que la causa és de base professional, i l'entrada en vigor del Reglament europeu que regula el registre, l'avaluació i l'autorització de substàncies i preparats químics, que es preveu que redueixi l'aparició de malalties professionals,⁸ entre d'altres.

---

7. Institut Català d'Avaluacions Mèdiques (ICAM). Instrucció 01/2007 de valoració de la contingència professional.

8. El Reglament REACH (CE) núm. 1907/2006, del Parlament Europeu i del Consell, va ser aprovat el 18 de desembre de 2006 i ha entrat en vigor el dia 1 de juny de 2007.

4. SITUACIÓ DELS TREBALLADORS I LES TREBALLADORES AUTÒNOMS A CATALUNYA

4.1. MARC NORMATIU

La novetat normativa més destacable ha estat l'aprovació de l'Estatut del treball autònom (LETA), primer exemple de regulació sistemàtica i unitària del treball autònom a la Unió Europea i que es configura com una norma bàsica, encarregada d'establir un marc general i unitari de drets i deures relatius al règim professional del treballador autònom. Aquest marc ha de ser compatible amb el manteniment de la diversitat jurídica que deriva de les lleis especials reguladores dels col·lectius de treballadors autònoms concrets i de l'autonomia de la voluntat, que continua sent la font essencial per a la determinació dels drets i deures professionals que vinculen el treballador autònom i el seu client.

L'aspecte més innovador de la LETA és la regulació dels anomenats treballadors autònoms econòmicament dependents (TRADE), per als quals la LETA institueix un règim que es caracteritza per la implantació d'una sèrie de tècniques de tutela del treballador autònom, menys estrictes que l'Estatut dels treballadors, i que implica una moderació del principi de l'autonomia de la voluntat a través de normes de caràcter imperatiu o de les que prevegin els acords d'interès professional. A Catalunya, cal fer referència a la creació del Tribunal TRADE, com a organisme incardinat al Tribunal Laboral de Catalunya, que ha d'assumir les funcions que preveu la LETA en matèria de solució no jurisdiccional de conflictes.

La LETA remet a desplegament normatiu posterior, legal o reglamentari, diversos aspectes, dels quals caldrà fer el seguiment. Entre aquests, destaca la previsió de desplegament reglamentari del contracte entre el TRADE i el client, que ha de permetre la seva distinció respecte de la resta de treballadors autònoms. Així mateix, entre els aspectes pendents de desplegament destaquen també la prestació per cessament d'activitat i la determinació de les activitats de risc, per a les quals la cobertura de les contingències professionals serà obligatòria per als treballadors autònoms en general.

Altres normes que cal destacar són la Llei 18/2007, per la qual s'adopten un conjunt de mesures per crear les condicions bàsiques que garanteixin els drets socials dels agricultors per compte propi, que adequa la seva regulació a la nova realitat del camp espanyol i a la necessitat d'impulsar la modernització del sector. S'avança així en la línia marcada pel Pacte de Toledo, i, amb efectes 1 de gener de 2008, s'ordena la integració dels treballadors per compte propi inclosos al règim especial agrari al règim especial de treballadors autònoms.

D'altra banda, a través de dues ordres ministerials, es passa de la possibilitat de fer un canvi voluntari de base de cotització a fer-ne fins a dos l'any, a l'inici de cada semestre, dins els

Límits mínim i màxim aplicables en cada exercici; i, d'altra banda, es reformula el programa de promoció de l'ocupació autònoma.

4.2. ANÀLISI DE LA FIGURA DEL TREBALLADOR I LA TREBALLADORA AUTÒNOM, SEGONS TIPOLOGIES I SECTORS D'ACTIVITAT, A CATALUNYA

Segons l'EPA, l'any 2007 a Catalunya el nombre d'autònoms s'ha reduït el 2,3%, fins als 577 milers, el 16,4% de la població ocupada. Aquesta evolució, que divergeix de la que ha mostrat la població assalariada, s'explica sobretot per les dones de mitjana edat, que ha estat el col·lectiu que més ha disminuït la seva presència entre la població ocupada per compte propi, tot i que els homes també ho han fet.

S'observa una caiguda de totes les figures del treball autònom, excepte la dels autònoms sense assalariats. Per branques d'activitat, la reducció del treball autònom es concentra a l'agricultura, a les indústries manufactureres i a l'hoteleria. Per categories ocupacionals, la caiguda es concentra entre el personal directiu, els tècnics i professionals científics i intel·lectuals, els treballadors qualificats dels sectors agrari i pesquer, i també entre els treballadors del comerç i la restauració. Segons el nivell d'estudis assolits, la caiguda s'explica majoritàriament pels autònoms amb nivell d'estudis superiors.

4.3. ANÀLISI DEL NOMBRE DE TREBALLADORS I TREBALLADORES AUTÒNOMS REGISTRATS A LA SEGURETAT SOCIAL, SEGONS TIPOLOGIES I SECTORS, A CATALUNYA

El 31 de desembre de 2007, a Catalunya hi havia 598.204 persones afiliades a algun dels règims de la Seguretat Social en els quals s'inclouen les persones que treballen per compte propi, és a dir, el règim especial de treballadors autònoms (RETA), el règim especial agrari (REA) i el règim especial de treballadors del mar (REM). Aquesta dada representa el 17,4% del total d'Espanya.

L'augment del nombre de persones incloses en aquests règims que s'ha produït respecte de l'any anterior (+2,3%) s'explica per l'increment de les persones incloses dins el RETA (+2,5%), atès que tant en el REA com en el REM s'han produït disminucions del nombre d'afiliats, -2,9% i -6,6%, respectivament.

Pel que fa a la distribució per règims, segons les dades de la Seguretat Social, el 96,5% han estat persones afiliades al RETA, el 3,3% al REA i el 0,1% al REM. Cal tenir en compte

que a partir de l'1 de gener de 2008 els treballadors per compte propi inclosos al REA s'hauran d'integrar al RETA.

L'any 2007, els autònoms pròpiament dits, és a dir, aquells que no estan integrats en societats mercantils, cooperatives o altres entitats societàries, que tampoc són col·laboradors familiars ni estan registrats com a part d'algun col·lectiu especial de treballadors, han representat el 62% del total de persones afiliades al RETA, al REM i al REA a Catalunya. El perfil majoritari entre aquest tipus de treballadors es manté estable respecte de l'any anterior i es resumeix amb els trets següents: un home, entre 45 i 54 anys, que treballa al sector serveis, sense assalariats al seu càrrec, de nacionalitat espanyola, que porta un mínim de cinc anys al negoci i que cotitza per la base mínima.

4.4. LA PROTECCIÓ SOCIAL DELS TREBALLADORS I TREBALLADORES AUTÒNOMS

L'any 2007, a Catalunya s'ha incrementat el nombre de pensions contributives percebudes en el marc del RETA, seguint la tendència dels anys anteriors. La majoria de les persones beneficiàries són dones. La majoria de les pensions percebudes en el marc del RETA són de jubilació, seguides per les pensions de viduïtat. Les pensions de jubilació predominen entre els homes, seguides de les d'incapacitat permanent. Un percentatge important de dones són beneficiàries de les pensions de viduïtat.

Pel que fa al REA per compte propi, l'any 2007 s'han percebut menys pensions en el marc d'aquest règim respecte a l'any 2006, fet que coincideix amb la caiguda de l'afiliació en el període de referència. Igual que en el cas del RETA, la majoria de les pensions que es perceben en el marc del REA per compte propi són per jubilació, seguides de les de viduïtat.

La quantia mitjana de les pensions d'aquests dos règims és inferior a l'import de l'indicador de renda de suficiència de Catalunya, fixat en 531,7 euros mensuals per a l'any 2007. Així mateix, aquestes quanties són inferiors a l'import mitjà de les pensions percebudes en el conjunt del sistema de la Seguretat Social.

4.5. FOMENT DE L'ACTIVITAT EMPRENEDORA

La majoria d'actuacions públiques (tant d'àmbit estatal com autonòmic) de foment de l'activitat empenedora se centren en l'inici de l'activitat autònoma, ja sigui aportant-hi el capital necessari per realitzar la inversió inicial, ja sigui donant-hi suport i assessorament.

Així, el 96,2% de les persones que capitalitzen la prestació d'atur de nivell contributiu a Catalunya es constitueixen com a autònoms. La capitalització de la prestació d'atur és una modalitat de pagament a la qual cada any opten més persones, i també és creixent el nombre d'aturats que opten per constituir-se com a autònoms. A causa de la configuració legal de la capitalització, la modalitat majoritària de cobrament és el pagament de les cotitzacions a la SS, acompanyada de la capitalització parcial. D'altra banda, la majoria de les persones que capitalitzen són homes (les dones en representen el 23,7%), si bé entre els menors de 25 anys el pes de les dones incrementa (fins al 29,4%).

Altres ajuts a iniciatives de creació d'empreses són els que atorga l'ICO, amb els quals finança préstecs en condicions preferents. L'any 2007 aquestes ajudes van ascendir a un import de 9.990.000 euros a Catalunya i van permetre la creació de 203 llocs de treball.

El Departament de Treball també duu a terme diferents actuacions de suport i foment a les noves iniciatives empresarials i als projectes d'autoocupació. Destaca, en primer lloc, el Servei de Creació d'Empreses, que proporciona assessorament i suport tècnic a persones autònoms que creen la seva empresa. L'any 2007 s'han incrementat, respecte de l'any anterior, tant el nombre d'empreses creades com el nombre de persones que les creen (8,6% i 8,5%, respectivament), però ha davallat el nombre de llocs de treball per compte d'altri creats (13,3%), de tal manera que s'ha produït una atomització de les noves empreses. Confirma aquesta situació el fet que la principal forma jurídica de les empreses creades sigui la de l'empresari individual (68,7%). D'altra banda, creix el nombre de dones que acudeixen al Servei i creen la seva empresa: passen de representar el 38,9% el 2006 al 42,2% del total l'any 2007.

Cal destacar també l'increment d'SLNE creades a través d'aquest Servei (es passa de 4 l'any 2006 a 13 el 2007). L'SLNE és una modalitat societària creada l'any 2003, i destinada a projectes empresarials petits per facilitar-ne els tràmits de constitució i posada en funcionament. Des de l'any 2003 fins al 2007 se n'han constituït a Catalunya un total de 602.

Les subvencions a la promoció de l'ocupació autònoma contribueixen a prestar suport econòmic a l'inici de l'activitat. Igual que en el cas del Servei de Creació d'Empreses, la majoria dels beneficiaris d'aquestes subvencions són homes. D'altra banda, més de la meitat dels beneficiaris, ja siguin homes o dones, reben més de 3.000 euros (que és el tram d'import més alt de subvencions).

Les empreses qualificades d'iniciatives locals d'ocupació (I+O) reben finançament del SOC també en la seva fase inicial de creació. L'any 2007 s'han subvencionat un nombre menor d'accions que el 2006 (el 29,7%), fet que ha comportat que tant l'import com el nombre de llocs de treball creats siguin menors (el primer ha davallat el 29,4% i els segons

han passat de 326 a 231). D'aquests llocs de treball creats, el 56,3% han estat per a homes i el 43,7% per a dones.

Entre els programes públics de suport a l'empresa que ha iniciat la seva activitat, destaca la línia d'ajuts que preveu el Departament d'Innovació, Universitats i Empresa en el marc del Pla de dinamització del comerç urbà, destinada a millorar l'eficiència i la rendibilitat de les pimes detallistes, i als quals poden accedir no només les pimes, sinó també les persones emprenedores o autònomes.

Finalment, cal comentar el suport a l'emprenedoria des de l'àmbit privat, en què destaca l'atorgament per part de les entitats bancàries de microcrèdits. La Fundació Un Sol Món ha concedit un total de 2.369.358 euros, el 3,9% més que l'any anterior. Entre els beneficiaris hi ha més dones que homes (les primeres representen el 54,4% del total) i, en funció de l'edat, el grup majoritari és el comprès entre els 30 i els 50 anys. Els sectors que concentren un major nombre d'iniciatives finançades per microcrèdits són el comerç minorista, el de serveis professionals, empresarials, immobiliària i lloguer i serveis personals, i el d'activitats socials i serveis a la comunitat.

5. CONDICIONS DE VIDA I BENESTAR SOCIAL

5.1. DINÀMICA DEMOGRÀFICA

La població a Catalunya, l'1 de gener de 2007, és de 7.210.508 persones, de les quals el 53,1% tenen la seva residència en tres comarques: el Barcelonès, el Vallès Occidental i el Baix Llobregat. La densitat de la població a Catalunya (221 hab./km²), fixada en quasi el doble del que s'estima per a la UE-27, evoluciona cap a un creixement constant, producte del creixement natural de la població i de l'arribada de persones procedents de l'estranger.

El creixement natural de 2007 ha estat positiu. S'hi detecta que la natalitat ha entrat en un procés de recuperació, amb una taxa de l'11,76 per mil, i que va augmentant els seus valors anualment, en part, gràcies a la contribució de les mares estrangeres. Tot i això, l'edat mitjana de la maternitat es retarda any rere any, i se situa en els 30,8 anys en conjunt i en els 29,6 respecte al primer fill. Un altre canvi generacional que s'està produint a la societat catalana és el decreixement de la taxa bruta de nupcialitat (4,42 per cada 1.000 habitants). Aquest fet propicia que s'augmenti cada any el percentatge de nascuts de mare no casada (31,2% dels nascuts). D'altra banda, a Catalunya s'ha registrat un de cada quatre matrimonis entre persones del mateix sexe, que representen el 3,4% del total de matrimonis. També, s'observa que la taxa de mortalitat ha disminuït.

L'estructura demogràfica mostra que el 50,4% de la població són dones. L'equilibri entre els sexes no s'assoleix fins als 45 anys perquè les dones estan més presents en les edats avançades, atesa la seva esperança de vida més alta, mentre que en les cohorts d'edat més joves predominen, lleugerament, els homes.

La distribució entre les diverses edats mostra que el gruix més nombrós de població és el constituït per les persones que tenen entre 25 i 39 anys. També és en aquest tram d'edat on la presència de persones estrangeres és més gran. No obstant això, la proporció de persones més grans de 65 anys és elevada, i concentra el 16,4% de la població, la qual cosa posa de manifest que es tracta d'una societat envellida, tot i que és una xifra inferior a la registrada el 2001 (17,4%). Així, l'índex d'envelliment, que ha estat de 111, ha reflectit un descens produït per un increment en el nombre de persones d'edats joves, tant nacionals com estrangeres, gràcies a l'augment de la fecunditat.

La concentració de la població de més edat sobre el territori no és homogènia. Es detecta que algunes de les comarques lleidatanes i tarragonines més occidentals són les que presenten els índexs d'envelliment més elevats. Les comarques amb els índexs d'envelliment més

alts també tenen els índexs de dependència senil i de sobreenvelliment superiors. Aquest fet pot ocasionar més dificultats en l'atenció a la dependència en aquestes comarques.

Respecte a la població estrangera resident a Catalunya, el padró continu d'habitants en data 1 de gener de 2007 mostra que són 972.507 persones, 58.750 més que l'any anterior (+6,4%), que representen el 13,5% de la població total. La fixació de la residència de les persones estrangeres a les comarques del territori català no és uniforme, amb un pes major en les comarques costaneres, com tampoc ho és la distribució d'unes i altres nacionalitats a les diverses circumscripcions. Igualment, aquesta distribució poc heterogènia també es reflecteix en l'àmbit municipal.

A Catalunya, el 36,8% de les persones estrangeres provenen del continent americà, el 26,0% d'Àfrica i el 9,1% d'Àsia i Oceania. Els homes i dones europeus no comunitaris enguany agrupen el 4,5%, i els comunitaris el 23,7% del total de persones estrangeres. Aquests percentatges, notòriament diferents als registrats l'any anterior, s'han generat perquè l'1 de gener es va fer efectiva l'adhesió a la UE de Romania i Bulgària. Per tant, aquests dos països, que tenien un pes significatiu en l'agrupació de països europeus no comunitaris, s'incorporen als comunitaris. Cal destacar que, si s'analitzen les dades segons el nombre de targetes de residència o certificats de registre en vigor, s'observa que enguany (al final de 2007) és el primer any que el nombre de persones estrangeres amb residència a Catalunya de nacionalitat americana (269.867 targetes) supera les de nacionalitat africana (266.542), mentre que al padró continu d'habitants aquest fet ja es produïa el 2003.

Els països que concentren els col·lectius d'estrangers i estrangeres empadronats més nombrosos són el Marroc (19,7% de les persones estrangeres), l'Equador (8,4%) i Romania (6,5%).

La distribució de la població estrangera segons el gènere i l'edat mostra diferències respecte a les dades registrades en la població total. En aquest cas, el 45,4% són dones. I la descomposició de les edats mostra una població més jove que la de nacionalitat espanyola. Els i les menors estrangers constitueixen un grup que representa el 16,5% del seu total (enfront del 14,5% de la població a Catalunya), com a conseqüència de l'alt pes relatiu que tenen les nacionalitats africanes, les més joves (27,3 anys de mitjana d'edat enfront dels 36 anys de les oceàniques). L'estructura de les edats es mostra diferent entre els continents, així com en els països que els componen. Pel que fa a les 15 nacionalitats amb més residents a Catalunya —agrupen el 71,9% del total de persones estrangeres—, el Marroc, Bolívia i Brasil són els països de població més jove, i el Regne Unit i Alemanya els de població més envellida.

Segons les dades que recull l'Observatori de la Immigració, al final de 2007 a Catalunya hi ha 860.575 certificats de registre o targetes de residència en vigor (33,9% més que l'any anterior). D'aquests, 621.670 pertanyen al règim general i 238.905 al comunitari. Catalunya, com ja succeïa els darrers anys, és la comunitat autònoma amb un nombre més

alt de persones amb la situació administrativa regular, i concentra el 21,6% del total del territori espanyol.

Segons el motiu per a la seva expedició, el treball per compte aliè n'absorbeix el 26,7%, el 14,1% per residència no lucrativa i el 31,3% per residència permanent; el 27,8% pertanyen a certificats de registre del règim comunitari.

Catalunya és la comunitat que té un nombre més elevat de targetes de residència permanent d'Espanya, 268.966 targetes. El baix pes relatiu de les targetes inicials (l'11,3% del total del règim general), respecte a les targetes de llarga durada i les permanents (43,3%), reflecteix que el procés de la immigració a Catalunya no és producte d'un efecte recent. Igualment, es pot detectar en la proporció de persones de nacionalitat estrangera nascudes a Espanya, però amb targetes concedides a Catalunya, que és del 7,4%, i que respon a fills de pares que van arribar prèviament.

5.2. SALUT

La revisió del Reglament sanitari internacional de l'OMS ha posat en relleu la preocupació dels governs i els organismes internacionals per la seguretat en matèria de salut pública, així com el seu interès vers la reducció de la vulnerabilitat sanitària de les poblacions a través del desenvolupament coordinat d'accions proactives de gestió dels riscos.

La nova Estratègia sanitària 2008-2013 de la Unió Europea es fa ressò d'aquesta preocupació i, alhora, planteja com a objectiu primordial promoure la salut i la reducció de les desigualtats sociosanitàries. En aquest sentit, si bé és cert que tres quartes parts de la població consideren que el seu estat de salut general és bo o molt bo, també ho és que aquesta percepció varia en funció del sexe, l'edat i la categoria professional de les persones.

La dimensió socioeconòmica es fa especialment present pel que fa a la problemàtica de l'obesitat, malaltia crònica amb una prevalença del 16,5% a Catalunya i en previsible creixement com a conseqüència dels canvis d'hàbits de la població en relació amb l'activitat física i l'alimentació. Altres problemes sanitaris a Catalunya, amb implicacions biològiques, psicològiques i socials, són els trastorns de la conducta alimentària, diagnosticats a 1.128 persones l'any 2006, i les drogoaddiccions, particularment entre la joventut. El cànnabis, en tant que segona substància quant al nivell de prevalença en el consum de drogues a Catalunya, ha estat consumida alguna vegada pel 35,9% de les persones de 15 a 64 anys i per una proporció encara més gran de la població jove.

Les tres causes principals de mort entre la població catalana continuen sent, per ordre decreixent, les malalties del sistema circulatori, els tumors i les malalties del sistema

respiratori. Al mateix temps, s'ha d'emfasitzar que la causa de mortalitat prematura que provoca la retallada més gran de l'esperança de vida són els accidents de trànsit de vehicles de motor (reducció mitjana de 33,3 anys), seguida per la sida (26,1 anys) i els suïcidis i les autolesions (26 anys).

Pel que fa a la sida, es constata una davallada en la declaració de nous casos com a conseqüència dels efectes dels tractaments antiretrovirals de gran activitat, malgrat que la infecció per VIH s'està estabilitzant i incrementant en les poblacions amb més activitat de risc. Altres malalties de declaració obligatòria, com la tuberculosi o la legionel·losi, també van registrar l'any 2006 un descens en el nombre de casos; contràriament, però, el nombre d'infeccions d'hepatitis es va incrementar, especialment les de tipus C.

El Registre Central d'Assegurats va créixer en 127.879 inscripcions al llarg del 2006, i també ho van fer (el 9,8%) el pressupost de despeses de l'Agrupació de Salut i, en termes generals, l'activitat assistencial dels proveïdors sanitaris de l'atenció primària i especialitzada contractats pel Servei Català de la Salut. En aquest sentit, destaca la intensificació de l'activitat dins l'atenció psiquiàtrica i la salut mental (especialment en els centres de salut mental infantil i juvenil), així com l'increment de l'activitat quirúrgica, la qual cosa ha permès alleugerir les llistes i el temps d'espera, fet que també afecta els trasplantaments d'òrgans sòlids.

Tot i això, l'Enquesta de satisfacció 2006-2007 constata la necessitat de continuar millorant alguns aspectes concrets de la prestació sanitària, com ara la gestió dels temps en l'atenció primària i hospitalària, i el menjar, la comunicació i la informació en l'atenció sociosanitària, hospitalària i psiquiàtrica.

5.3. EDUCACIÓ

L'educació ha estat al llarg de l'any 2007 un dels temes centrals del debat polític i social a Catalunya, arran dels diagnòstics sobre l'estat de l'educació publicats, del desenvolupament reglamentari de la Llei orgànica d'educació i dels treballs preparatoris de l'Avantprojecte de Llei d'educació catalana.

D'altra banda, els sistemes educatius actuals han de fer front a un ampli ventall de reptes, derivats de la seva mateixa configuració, de la realitat social de l'alumnat i de les exigències de la societat en general, així com dels objectius polítics per afavorir el creixement i la competitivitat, en sintonia amb els objectius de l'Estratègia de Lisboa.

El sistema educatiu català presenta resultats satisfactoris en termes d'equitat però menys positius en termes d'excel·lència. Així, segons els resultats de l'informe PISA 2006 sobre

la mostra per Catalunya, hi ha pocs alumnes en els nivells alts i molts en els nivells baixos. D'altra banda, la majoria d'estudis coincideixen a concloure que els principals problemes de rendiment es concentren a l'ESO.

En consonància amb l'evolució demogràfica, el nombre d'alumnes en els ensenyaments de règim general ha augmentat el 2,8% el curs 2006-2007, tot i que aquest increment és més intens en els centres públics que en els privats (concertats i no concertats). D'altra banda, el pes de l'alumnat estranger sobre el total d'alumnes també s'incrementa, en passar del 10,3% a l'11,4%, i és més elevat en els centres públics (15,6%) que en els privats (4,6%).

A l'educació infantil, igual que el curs anterior, s'ha assolit l'objectiu del PNR que més del 30% dels infants de 2 anys estiguin escolaritzats, en ser aquest percentatge el 31,1% el curs 2006-2007, percentatge que arriba al 97,1% en els infants entre 3 i 5 anys.

Durant el curs 2006-2007 s'ha fet un esforç significatiu en la contractació de professorat per dur a terme la sisena hora en l'educació primària, en compliment dels compromisos del Pacte nacional per a l'educació: s'han contractat un total de 4.521 professors en els centres públics de primària.

Com ja s'ha afirmat, l'ESO és una de les etapes en què cal centrar els esforços per millorar el rendiment escolar, atès que la taxa d'idoneïtat als 15 anys (4t d'ESO) és significativament més baixa que en finalitzar la primària. Un avanç respecte al curs anterior ha estat la davallada de quatre dècimes de la taxa d'abandonament (passa de l'11,9% a l'11,5%). Aquesta davallada té lloc exclusivament en els centres públics (passa del 16,2% al 15,4%), mentre que creix als privats (del 6,6% al 6,9%), tot i que en aquest darrer cas és significativament més baixa. Malgrat la davallada de la taxa d'abandonament, la taxa de graduació també baixa respecte al curs anterior (del 79% al 78%), fruit de l'increment de la taxa de repetició (passa del 9,1% al 10,5%).

El batxillerat presenta dues diferències significatives amb la resta d'ensenyaments: en primer lloc, decreix el nombre d'alumnes; i, en segon lloc, els alumnes tendeixen a concentrar-se més en els centres privats no concertats que en els privats concertats (en els primers s'hi matricula el 22,4% de l'alumnat, mentre que en els segons ho fa el 14,6%). Aquest darrer fet s'explica pel major nombre de centres privats no concertats existents que tenen aquesta oferta formativa. De tota manera, la matriculació en centres públics és majoritària en tots els casos.

En canvi, els estudis de formació professional tenen 2.505 nous matriculats (el 3,7% més que el curs anterior), reflex d'un major interès dels joves per aquests estudis i un bon símptoma de compliment dels objectius comunitaris en aquest àmbit. Tot i que en els CFGM els nois són més nombrosos que les noies i que en els CFGS aquesta situació s'equilibra,

continuen havent-hi diferències significatives en funció de les famílies professionals, fet que reflecteix els estereotips de gènere que encara perduren.

El manteniment dels estereotips de gènere és una de les causes que expliquen el desajust entre l'oferta formativa i les necessitats de les empreses, però n'hi ha d'altres que afecten qüestions metodològiques, organitzatives i estructurals del mateix sistema de formació professional (entès en els tres sistemes que el componen). Aquestes idees estan reflectides en l'estudi elaborat pel CTESC al llarg de 2007 sobre l'adequació de l'oferta formativa a les necessitats empresarials.⁹

Un reflex de la importància que ha adquirit la formació professional, i que es preveu reforçar els propers anys, és l'aprovació per part del Govern de la Generalitat del II Pla general de formació professional, amb la finalitat de millorar la qualificació professional de les persones al llarg de la vida i la del capital humà de les empreses. La formació professional es concep com un instrument necessari per garantir el creixement i el desenvolupament econòmic, atesa la relació existent entre el nivell formatiu i l'ocupabilitat de les persones.

L'educació universitària es troba en una fase de canvi profund, fruit de la inclusió a l'espai europeu d'educació superior, que ha comportat la modificació de la Llei orgànica d'universitats per adaptar el sistema educatiu superior a les directrius comunitàries i estructurar els estudis seguint l'esquema acordat (grau, màster i doctorat).

D'altra banda i a diferència de la majoria de les etapes comentades, el curs 2006-2007 ha continuat la davallada de l'alumnat a les universitats públiques presencials (amb l'excepció de la UPF), tot i que ha augmentat a les privades, si bé la majoria d'alumnes ha continuat concentrant-se en les universitats públiques (87,7%). Un comentari a part mereix la UOC, on l'intens creixement del nombre d'alumnes dels darrers cursos ha suposat que durant el curs 2006-2007 hagi estat la segona universitat amb un major percentatge de matriculacions, a continuació de la UB i per davant de la UAB.

La política de beques i ajuts a l'estudi es configura com un instrument redistributiu, de foment de la igualtat d'oportunitats i d'exercici real del dret fonamental a l'educació reconegut a l'article 27 de la CE, si bé molts experts la qualifiquen d'insuficient per assolir les seves finalitats atesa la configuració i el pressupost destinat. De l'import total destinat a aquest política a alumnes matriculats a Catalunya el curs 2005-2006, el 65,9% va ser finançat pel Ministeri d'Educació, Política Social i Esport, i el 34,1% restant, per la Generalitat.

---

9. *Oferta formativa de formació professional a Catalunya i qualificacions requerides per les empreses*. Disponible a: <http://www.ctescat.cat/noticies/19634291.html>.

El Programa Educació de la Generalitat de Catalunya per a l'any 2007 ha tingut un pressupost de 5.317,3 milions d'euros i ha augmentat el 6,4% respecte del pressupost de l'any 2006. Aquest programa representa el 16,5% del total dels pressupostos de la Generalitat i disminueix 0,3 punts percentuals respecte del pes de l'any 2006. Quant al PIB, el Programa Educació té un pes del 2,55% i es manté pràcticament estable en relació amb el pes de l'any 2006 (2,56%). Aquesta proporció encara es troba a molta distància del que pretén el Pacte nacional per a l'educació, que és convergir l'any 2012 amb l'esforç de finançament públic que realitzen els països del nostre entorn i que se situa prop del 6% del PIB.

El pressupost liquidat de la despesa pública en educació no universitària és de 4.271,3 milions d'euros l'any 2006 i augmenta el 13,1% respecte del pressupost de l'any 2005. Les activitats d'ensenyament han crescut l'11,1%, i són les més expansives l'educació infantil de primer cicle (creixement del 41%) i l'educació especial (34,6%). Les activitats annexes han augmentat el 28,8% i contenen la partida que més s'ha incrementat de tot el pressupost, que és la investigació educativa (470,9%). Per la seva banda, les beques incrementen la seva liquidació el 268,2%.

Amb referència al pes de les partides pressupostàries, s'observa que les activitats d'ensenyament representen la major part del pressupost, amb 3.879,8 milions d'euros (el 90,8% del total). Els ensenyaments amb més participació en aquesta classe de despesa són l'educació infantil de segon cicle i l'educació primària, que representen el 43% de les activitats d'ensenyament, i l'educació secundària, que en representa el 49%. Les activitats annexes tenen un pressupost de 351,2 milions d'euros (el 8,2% del total), entre les quals destaca la despesa en administració general educativa, i les beques tenen un pressupost de 40,3 milions d'euros (el 0,9% del total).

Respecte de la distribució de la despesa per tipus de centres, s'aprecia que la major part d'aquesta despesa (el 77,4%) recau en els centres de titularitat pública i que aquest percentatge augmenta lleugerament entre els anys 2004 i 2006.

Una altra anàlisi que s'ha dut a terme és la relativa a l'evolució de la despesa per alumne feta per la Generalitat de Catalunya, segons els nivells educatius d'infantil, primària i secundària i segons la titularitat dels centres. Aquesta anàlisi mostra que la despesa per alumne augmenta en tots els nivells educatius i en tot tipus de centre, a excepció de l'ensenyament infantil de primer cicle en els centres concertats, que disminueix de 1.144 euros a 1.088 euros entre els anys 2005 i 2006. També s'observa que els centres públics tenen una despesa per alumne superior a la dels centres concertats en tots els nivells educatius.

Pel que fa a les universitats públiques, el seu pressupost liquidat presenta l'any 2006 uns ingressos de 1.366,2 milions d'euros i unes despeses de 1.247,2 milions d'euros, amb un romanent de 119 milions d'euros. Si es descompta del pressupost el valor de les partides

d'actius i passius financers, s'observa un dèficit no financer de 3,8 milions d'euros, que representa el 0,3% de les despeses no financeres.

Quant a la despesa mitjana per alumne del pressupost liquidat de les universitats públiques catalanes, aquesta és de 7.509 euros i augmenta el 10,7% respecte de l'any 2005.

També s'han analitzat les transferències corrents i les inversions autoritzades del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa a les universitats catalanes. El valor de les transferències és de 782,1 milions d'euros i augmenta l'11,9% respecte de l'any 2006, mentre que el valor de les inversions autoritzades és de 69,7 milions d'euros i disminueix el 12,9%. En els darrers tres anys, la taxa de creixement de les transferències corrents ha augmentat sense interrupció; en canvi, la taxa de creixement de les inversions ha seguit la tendència contrària.

5.4. HABITATGE

L'any 2007, el mercat de l'habitatge a Catalunya s'ha desaccelerat de forma notable en un context internacional marcat per la crisi financera desencadenada l'estiu d'aquest any, caracteritzada per problemes de liquiditat i solvència dels mercats de capital mundials, i que té com un dels seus detonants la crisi en el mercat hipotecari dels Estats Units.

Després d'un llarg període en expansió, en què el preu de l'habitatge ha crescut significativament per sobre de les retribucions salarials de les famílies i en què s'han generat problemes per l'accés a l'habitatge, les dificultats a l'hora de trobar finançament —s'incrementa el tipus mitjà del préstec hipotecari fins al 5,4%— i el canvi d'expectatives en l'evolució del preu de l'habitatge han fet que la demanda s'hagi contingut. En concret, s'ha frenat de forma sobtada la demanda d'habitatge per motiu d'inversió i de segona residència, mentre que la demanda de primera residència segueix alimentant el sector.

Diferents indicadors des de la perspectiva de la demanda mostren aquesta desacceleració: el nombre d'hipoteques constituïdes per habitatges (construïts i projectats) a Catalunya es redueix el 18,7% i el valor d'aquestes hipoteques baixa el 14,6%; el nombre de transaccions immobiliàries d'habitatge lliure i nou es redueix el 19,2%, i més intensament que en el conjunt d'Espanya; i s'incrementa el nombre d'habitatges en oferta, la qual cosa posa de manifest les majors dificultats de comercialització, que ja van empitjorar l'any 2006, amb una reducció del percentatge d'habitatges venuts dins de les promocions en oferta, un augment del nombre de mesos de venda d'una promoció i una reducció del percentatge d'habitatges venuts d'una promoció dins el primer mes d'oferta.

Aquesta frenada en el mercat de l'habitatge també es recull pel que fa a l'oferta. L'any 2007 s'han iniciat 85.515 habitatges, amb una caiguda del 32,7% respecte de l'any 2006, que es reproduïx en tots els grans àmbits territorials de Catalunya, tant a les zones urbanes com a les turístiques, a la resta de municipis de Catalunya, i també a les quatre províncies.

La inèrcia en la incorporació de més habitatges al mercat —els habitatges acabats l'any 2007 encara s'han incrementat el 2,9% respecte del 2006— i la desacceleració de la demanda han tingut com a resultat una estabilització del preu dels habitatges de compra, tot i que aquests preus continuen molt per sobre de les possibilitats d'amplies capes de la població.

En el cas dels habitatges nous, els preus de compra s'han reduït l'1% respecte del 2006 en el conjunt de Catalunya, com a conseqüència de la caiguda dels preus dels municipis de Catalunya, menys Barcelona i la seva conurbació, i de la forta desacceleració tant a la ciutat de Barcelona com a la seva conurbació.

En el mercat de l'habitatge de segona mà s'observa una estabilització dels preus, amb un creixement mitjà del 0,4%, que té lloc tant fora de l'àmbit de la ciutat de Barcelona, on el preu creix de mitjana l'1,6% respecte del 2006, com a la ciutat de Barcelona, on el preu mitjà de venda es redueix el 0,5%. Els preus de venda dels habitatges de segona mà es mantenen, aproximadament, entre el 12% i el 30% més baixos que els preus de venda de primera mà.

El mercat de lloguer, recollint part de la demanda que no pot accedir a la compra, ha seguit creixent el 2007, amb un increment dels nous contractes del 10,3% i amb una evolució a l'alça del lloguer anual mitjà, que se situa per al conjunt de Catalunya en els 860,0 euros al mes, amb una taxa de creixement del 10,4%. Aquesta forma de tinença, que s'ha incrementat el 3,7% anual acumulatiu entre els anys 2001 i 2006, també ha augmentat el seu pes sobre el total d'habitatges principals fins al 17,2% l'any 2006. Tot i així, el caràcter limitat d'aquest tipus d'oferta i els preus existents fan que el lloguer continuï sense ser una alternativa important per accedir a l'habitatge.

Per tant, l'any 2007 s'hauria posat fi a la fase expansiva del mercat de l'habitatge dels deu darrers anys, en què en aquestes circumstàncies el preu el fixa principalment la demanda, és a dir, la disposició al pagament de les famílies, que depèn a la vegada del màxim endeutament a què aquestes poden fer front. L'empitjorament de les condicions creditícies i les expectatives a la baixa dels preus de l'habitatge haurien alimentat l'ajust d'aquest mercat, que sol corregir les situacions d'una sobrevaloració inicialment amb un ajust de les transaccions i posteriorment amb un ajust del preu, ja que els venedors prefereixen frenar les vendes abans que acceptar descensos de preus. Aquest escenari fa preveure que l'any 2008 els ajustos de preus a la baixa seran molt més accentuats.

Pel que fa a la política d'habitatge per part de la Generalitat de Catalunya, l'any 2007 mostra encara tímidament algun dels seus fruits. L'exercici 2007, la Generalitat de Catalunya té pressupostats 615,8 milions d'euros en la política de despesa d'habitatge (Programa 43 dels pressupostos), l'1,9% de tot el pressupost. Així, els pressupostos per al 2007 han previst un increment de 222,3 milions d'euros en aquesta política, el 56% més que el 2006.

L'exercici 2007 la promoció d'habitatge amb protecció de nova construcció ha estat de 9.039 habitatges, amb un creixement del 25,1% respecte del 2006, i ha superat la mitjana de 6.239 habitatges amb protecció iniciats anualment en el període 1996-2006.

De totes maneres, aquesta xifra és encara lluny de les necessitats d'una part cada vegada més gran de la població amb dificultats per a l'accés a l'habitatge. El pes d'aquest tipus de promocions sobre el total de promocions lliures i protegides s'ha situat l'any 2007 prop de l'11%, que després de recuperar-se modestament l'any 2004 havia tornat a reduir-se progressivament fins a representar el 5,7% del total l'any 2006. Tot i així, encara som lluny dels percentatges de promoció protegida assolits el 2007 en comunitats autònomes com ara la Comunitat de Madrid (43,5%), el País Basc (34,3%), l'Aragó (19,4%) i Navarra (16,8%). I lluny del parc d'habitatge protegit observat en comunitats autònomes com Navarra, la Rioja, Astúries i la Comunitat Valenciana, amb més de 80 habitatges protegits per cada 1.000 habitants l'any 2006, mentre que Catalunya disposava de 41 habitatges protegits per 1.000 habitants aquest mateix any.

Atenent al tipus de promoció dels habitatges iniciats amb protecció, s'observa que l'habitatge social en sentit estricte,¹⁰ amb 3.985 habitatges, representa el 43,3% del total i augmenta 10 punts percentuals el seu pes respecte dels habitatges iniciats l'any 2006. Pel que fa a les promocions de lloguer, augmenten també 10 punts percentuals el seu pes respecte dels habitatges iniciats l'any 2006 i representen el 44,9% del total de la protecció.

Finalment, cal destacar que el 8 d'octubre de 2007 s'ha signat el Pacte nacional per l'habitatge 2007-2016, entre més d'una trentena d'agents i actors relacionats amb l'habitatge i el Govern, per tal de donar solució als problemes que presenta l'habitatge a Catalunya. El Pacte promou la construcció d'habitatges de protecció oficial, especialment per a joves que s'han d'emancipar, i la posada en el mercat d'habitatges del parc desocupat. D'altra banda, es compromet a rehabilitar habitatges, a millorar-ne la sostenibilitat i a impulsar la innovació en la construcció. En el vessant més social, el Pacte es planteja millorar l'allotjament de la gent gran i de les persones amb diversitat funcional, prevenir l'exclusió social residencial i eradicar l'assetjament immobiliari, el fenomen dels sense sostre, la sobreocupació i l'infrahabitatge.

---

10. Inclou les figures de remodelació de barris, protecció oficial en règim especial (venda destinada a famílies amb rendes baixes), lloguer a 25 anys i lloguer a 30 anys.

Cal destacar també l'aprovació de la Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge,¹¹ la qual va ser objecte de dictamen per part del CTEESC, i que dota d'instruments normatius tant a la Generalitat com als ens locals per tal de desenvolupar polítiques d'accés a l'habitatge, tot garantint el compliment de la funció social de la propietat i la defensa dels drets dels compradors i llogaters.

5.5. PROTECCIÓ SOCIAL I SERVEIS SOCIALS

El context sociodemogràfic actual, caracteritzat per l'envelliment de la població, l'augment de la immigració i les noves formes de família, configura un nou mapa de l'exclusió social i incrementa les exigències vers les polítiques socials. L'Informe conjunt sobre protecció social i inclusió social 2007 de la Comissió Europea estableix que tots els estats membres han de fer front als reptes permanents de l'exclusió i les desigualtats, i a la necessitat de modernitzar els seus sistemes de protecció social. La creació a escala estatal del Sistema d'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència significa un pas endavant en aquest sentit. Aquest informe també posa de manifest la necessitat d'adaptar els sistemes de pensions a l'augment de l'esperança de vida. En aquest sentit, cal esmentar l'aprovació de la Llei 40/2007, de 4 de desembre, de mesures en matèria de Seguretat Social.

La despesa d'Espanya en protecció social segueix sent inferior a la mitjana de la UE-27, malgrat que s'observa una clara tendència a l'alça, que ha estat continuada des de l'any 2000. La despesa que els pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2007 destinen a la protecció i promoció social representa el 42,9% del total de la despesa prevista, i el pressupost de despeses de la Seguretat Social per a l'any 2007 suposa el 10,3% del PIB. La part més important de la despesa de la Seguretat Social es destina al finançament de les pensions contributives. Pel que fa als pressupostos de la Generalitat de Catalunya, la despesa més important en l'àmbit de la protecció social és la destinada a l'atenció a la gent gran amb dependència.

Diverses institucions i organismes han posat de manifest la influència que l'envelliment demogràfic pot tenir en el futur a Espanya i, en concret, en relació amb la sostenibilitat del seu sistema de pensions. Aquest fet ha motivat l'adopció de diverses mesures, com ara l'estimulació dels sistemes de Seguretat Social alternatius o el progressiu augment del fons de reserva. Així mateix, la Llei 40/2007, abans esmentada, inclou mesures destinades a estimular els treballadors a retardar la seva edat de jubilació i a reforçar la relació entre cotitzacions i prestacions. L'evolució de la ràtio entre afiliacions i pensions ha estat positiva: l'any 2007 hi ha 2,3 persones afiliades per pensionista a Catalunya, enfront de les 1,9

---

11. DOGC núm. 5044, de 09.01.2008.

persones de l'any 1998. D'altra banda, l'excedent dels ingressos per cotitzacions socials ha permès augmentar les dotacions del fons de reserva de la Seguretat Social, els recursos del qual permeten atendre necessitats futures en l'àmbit del finançament de les pensions contributives. Respecte als sistemes alternatius de previsió social, a Espanya no s'han desenvolupat gaire, si bé el pes del fons de pensions en percentatge del PIB s'ha incrementat progressivament fins a situar-se en el 9,1% l'any 2007.

Pel que fa a les pensions del sistema de protecció social, cal destacar que les pensions contributives han crescut progressivament al llarg dels darrers cinc anys (2003-2007), mentre que les pensions no contributives han disminuït en el període esmentat. Les pensions més nombroses a Catalunya són les contributives de jubilació. Les dones són majoria entre les persones beneficiàries de les pensions contributives de viduïtat i en favor de familiars, mentre que els homes ho són entre les persones beneficiàries de les pensions contributives de jubilació i d'incapacitat. Aquesta situació és conseqüència de les diferències existents entre homes i dones en la seva trajectòria laboral, a la qual està estretament lligat el nostre sistema de pensions. Aquest fet també explica que les dones tinguin uns ingressos inferiors als homes en concepte de pensions, atès que la quantia de les pensions de viduïtat i en favor de familiars és més baixa que les pensions de jubilació i d'incapacitat. D'altra banda, la majoria de les persones beneficiàries de les pensions no contributives són dones, sobretot en el cas de les pensions de jubilació, atès que les dones que tenen actualment més de 65 anys han estat en molts casos inactives o bé han tingut trajectòries laborals irregulars, que no els han permès l'accés a una prestació contributiva de jubilació.

El nombre de prestacions per desocupació s'ha incrementat l'any 2007, seguint la tendència dels anys anteriors, si bé l'any 2007 aquest creixement s'ha accelerat, en un context d'augment de l'atur registrat. Els ingressos percebuts en concepte de prestacions d'atur són inferiors en el cas de les dones, atès que són majoria entre les persones beneficiàries del subsidi d'atur i de la renda activa d'inserció, de quantia més baixa que la prestació contributiva. Així mateix, i pel que fa a aquesta darrera, la seva quantia mitjana és inferior en el cas de les dones.

El nombre de persones beneficiàries de la renda mínima d'inserció ha disminuït l'any 2007, seguint amb el canvi de tendència que s'inicia l'any 2005. La majoria de les persones beneficiàries són dones. Seguint la tendència dels anys anteriors, les dones més madures (de més de 45 anys en endavant) guanyen pes respecte al total de dones. Aquest patró s'observa també entre els homes, però en menor mesura.

Cal destacar que la pobresa ha augmentat l'any 2007 a Catalunya i que dues de cada deu persones viuen amb menys de 689 euros al mes. El perfil de la pobresa a Catalunya és el d'una dona gran que viu sola. Les transferències socials contribueixen a disminuir el nombre de persones amb risc de pobresa, sobretot de les que tenen 65 i més anys. El fet que la pobresa entre els menors de 16 anys es vegi poc reduïda per aquestes transferències

posa de manifest que el sistema de prestacions socials dóna una menor protecció a aquest col·lectiu que a la resta.

El desenvolupament dels serveis socials, juntament amb l'acció protectora de la Seguretat Social, l'educació i la sanitat, contribueixen a assegurar la cohesió social. L'Informe conjunt sobre protecció i inclusió social 2007 de la Comissió Europea posa de manifest que la inclusió activa és un mitjà eficaç per promoure la integració social i en el mercat de treball de les persones en situació més desfavorida. En aquest sentit, s'ha aprovat la Llei 44/2007, de 13 de desembre, per a la regulació del règim de les empreses d'inserció. L'Informe també assenjala que les persones amb discapacitat figuren entre les categories prioritàries designades pel Consell Europeu per a una major participació en el mercat de treball. En el context espanyol, les prestacions que ofereix l'Estat a les persones amb discapacitat són majoritàriament pensions, a diferència d'altres països de l'entorn europeu, en què es dóna més preferència a la provisió de serveis.

El nombre de persones usuàries dels serveis socials ha crescut l'any 2007, seguint amb la tendència dels anys anteriors. Així mateix, es constata que la majoria de les persones usuàries són la gent gran i les persones amb discapacitat, atès que l'envelliment de la població ha generat l'increment de la demanda pel que fa a la dependència, ja sigui derivada de l'edat avançada com d'una situació de discapacitat.

Respecte a la dependència, els canvis socials i en les estructures familiars han fet visibles una sèrie de mancances en l'àmbit de la seva atenció institucionalitzada. Al llarg del primer any de desplegament del Sistema d'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, el Departament d'Acció Social i Ciutadania ha rebut 72.738 sol·licituds (vuit de cada deu corresponen a persones que tenen més de 65 anys) i ha fet 46.698 valoracions. La majoria dels ajuts concedits són prestacions econòmiques, en especial per a l'atenció al domicili. D'altra banda, es constata un endarreriment en el desplegament de la Llei 39/2006, tant en les valoracions (que s'han d'emetre en un termini de tres mesos des de la recepció de la sol·licitud) com en l'elaboració dels PIA.

5.6. CULTURA, LLEURE I CONSUM

Les últimes dades recollides dins l'àmbit de la cultura constaten el creixement sostingut de la despesa pública en aquesta destinació pressupostària al llarg dels darrers anys, fet que s'ha intensificat entre el 2005 i el 2006. Al mateix temps, els hàbits de consum cultural s'han anat estenent a un conjunt més ampli de la població entre els anys 2003 i 2006, tret de l'audició radiofònica i l'assistència al cinema, que han reulat algunes posicions. La despesa privada en cultura és una de les més importants dins el conjunt de l'Estat, sobretot pel que fa als equipaments audiovisuals, fotogràfics i informàtics, fet que explicaria el context

d'expansió sostinguda de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) en les llars familiars, constatat per la darrera Enquesta de consum i pràctiques culturals.

El 37,5% de la població de Catalunya assegura que disposa de poc temps lliure durant els dies laborables, percentatge que en les persones ocupades s'incrementa fins a poc més del 50%. Es constata un increment de la freqüència relativa amb què els catalans i catalanes utilitzen l'ordinador, van a comprar, es desplacen per motius de lleure, assisteixen al teatre i als concerts, i tenen cura d'altres persones, en detriment d'altres activitats com ara passejar, dormir, reposar i fer feines de la llar o cuinar.

La lectura és, després de mirar la televisió i passejar, la tercera activitat cultural més estesa entre la població durant els dies laborables, particularment pel que fa a la premsa diària i, més específicament, entre els homes. Contràriament, la lectura de llibres i revistes és un hàbit cultural lleugerament més consolidat entre les dones. Tot i això, s'observa una tendència vers l'escurçament de la distància cultural entre tots dos sexes pel que fa a la lectura i al consum de música i televisió.

A diferència del que ha succeït en l'àmbit de la radiofonia, l'audiència de música i l'audiència de televisió han augmentat al llarg dels últims anys. Només tres canals de televisió (TV3, Antena 3TV i Tele 5) concentren el 60% de l'audiència televisiva catalana. Quant als diaris més llegits a Catalunya, s'ha de destacar que entre els deu primers (encapçalats pel Periódico de Catalunya) n'hi ha quatre de gratuïts.

El context d'expansió dels equipaments audiovisuals, musicals i TIC a les llars familiars de Catalunya ha introduït canvis en la relació que manté la població amb els béns i serveis culturals i, alhora, podria explicar la intensa davallada d'espectadors i espectadores de cinema que s'ha produït recentment a Catalunya, quantificada en el 12,4% entre els anys 2004 i 2006.

De fet, Catalunya és, conjuntament amb Madrid, la comunitat autònoma amb el consum mitjà per persona més elevat en equipaments audiovisuals, fotogràfics i de processament de la informació. De la mateixa manera, la despesa mitjana per persona (828,2 euros) i per llar (2.291,2 euros) en lleure i cultura és una de les més elevades de tot l'Estat, només per darrere de les registrades a la Comunitat Foral de Navarra, la Comunitat de Madrid i el País Basc.

Pel que fa a la despesa pública en cultura, la Generalitat de Catalunya és l'Administració autonòmica amb la xifra absoluta més elevada de tot l'Estat, encara que en termes de percentatge sobre el PIB ocupa una posició relativament baixa. Destaca especialment la partida de llibres i audiovisuals, la qual representa el 45,5% de la despesa realitzada pel conjunt de les comunitats autònomes dins d'aquesta destinació pressupostària. El català continua sent la llengua de publicació de llibres i opuscles més important en el conjunt de l'Estat

després del castellà. Tot i això, el pes de la producció editorial de Catalunya en relació amb la d'Espanya (en termes de títols i d'exemplars) ha disminuït entre els anys 2006 i 2007.

L'oci, els espectacles i la cultura només ocupen la sisena posició (6,8%) entre els dotze grups de despesa privada; i l'habitatge, l'aigua, l'electricitat, el gas i els altres combustibles (26,4%), els transports (14,3%) i els aliments i begudes no alcohòliques (14%) són els tres components més importants del consum privat. Els problemes relacionats amb la companyia aèria Air Madrid, l'apagada elèctrica del 23 de juliol a Barcelona i les alertes de diversos productes i mercaderies majoritàriament adreçats a la infància han estat els tres conflictes de consum més rellevants dins l'activitat de l'Agència Catalana del Consum (ACC) l'any 2007. Al mateix temps, els sectors específics amb un volum més gran de sancions econòmiques han estat el transport aeri, la telefonia i les empreses de reagrupament de crèdit.

6. SOSTENIBILITAT AMBIENTAL

6.1. CONTEXT

L'Informe d'avaluació del Panel Intergovernamental del Canvi Climàtic de l'any 2007, en posar de manifest la influència de l'activitat humana en el canvi climàtic, ha suposat un punt d'inflexió en l'àmbit de la sostenibilitat ambiental. Per primera vegada, s'ha posat sobre la taula la necessitat d'estabilitzar les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle (GEH) en nivells tolerables per la Unió Europea, amb l'objectiu que la temperatura de la Terra no augmenti més de 2 °C, i de desacoblar, progressivament, el creixement econòmic de les emissions de CO₂. Es posa de manifest que Catalunya també és vulnerable al canvi climàtic i, en aquest context, sorgeix la necessitat de gestionar la incertesa dels possibles impactes i de desenvolupar polítiques de mitigació i d'adaptació.

En primer lloc, pel que fa a la mitigació, atès que l'Estat espanyol ha incomplert l'objectiu de Kyoto de no superar, en més del 15%, les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle respecte de l'any base, l'Estat es va proposar l'objectiu d'estabilitzar-les al 37%. No obstant això, ni Catalunya ni el conjunt de l'Estat estan en condicions de complir els nous objectius sense utilitzar els mecanismes de flexibilitat previstos a Kyoto. L'any 2006, la contribució de Catalunya a les emissions de l'Estat espanyol va ser del 13%; les emissions per càpita, de 8 tones de CO₂ equivalent, i la intensitat de les emissions a l'economia, de 0,31 tones de CO₂ equivalent per milió d'euros de PIB, van ser inferiors a la mitjana de l'Estat.

La UE ha desenvolupat un esquema de comerç d'emissions que actua sobre el sector energètic i sobre determinades branques industrials, i cobreix el 40% de les emissions. En aquesta línia, el nou Pla d'assignació d'emissions de l'Estat 2008-2012 representa una reducció del 16% de les emissions respecte de l'anterior Pla. A Catalunya, l'any 2007 s'ha produït un canvi de tendència i les emissions verificades han estat el 3,4% inferiors a les assignades, tot i que el sector elèctric i de l'acer les han sobrepassades.

Un altre dels objectius de les polítiques de mitigació és la reducció de les emissions als sectors difosos; així, s'observa que el transport per carretera i les plantes de combustió industrial representen el 25% i el 23%, respectivament, de les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle a Catalunya. Durant el període 2005-2006, els sectors del transport per carretera i d'altres mitjans de transport i maquinària van augmentar les emissions de GEH; en canvi, els sectors de l'extracció i distribució de combustibles fòssils, les activitats relacionades amb el tractament i l'eliminació de residus, i la combustió en la producció i la transformació de l'energia són els que les van reduir més.

Catalunya és vulnerable a l'augment de la temperatura de l'aire i de l'aigua, que ha estat, en el darrer segle, de 0,15 °C i 0,35 °C per decenni, respectivament, i que fa que els hiverns siguin més càlids, i que es perllongui la ratxa càlida i l'estació de creixement. De fet, l'any 2007 ha estat un any sec i les projeccions de futur modelitzen una reducció de les precipitacions. Aquests canvis impacten en la producció agrícola, pesquera i de l'aqüicultura, i en el turisme i la producció hidroelèctrica, entre d'altres.

S'observa un cert desenvolupament dels instruments de política ambiental de responsabilitat i aproximació voluntària que incentiven el canvi de comportament de les empreses. Es poden trobar un seguit d'experiències prou representatives en els àmbits de l'energia, l'aigua i els residus a l'Observatori de la Responsabilitat Social de les Empreses (ORSEC) del CTEEC.

6.2. ESTAT DEL MEDI AMBIENT

L'escassetat i l'augment de la demanda de l'aigua han estat factors rellevants per incrementar les inversions ambientals del Govern en aquest vector durant l'any 2007. A Catalunya, el canvi climàtic eleva el risc de recurrència de les sequeres, habituals dels climes mediterranis, i que han tingut lloc durant els anys 2005, 2006 i 2007, així com el d'inundacions, com les de març i abril de 2007, que, en compliment d'una directiva europea, s'han d'avaluar i gestionar. A més, d'ençà de l'aprovació de la Directiva marc de l'aigua, l'aigua ha passat de recurs a eix vertebrador de l'ecosistema.

La demanda d'aigua més elevada a Catalunya és la de reg, el 72% de l'aigua disponible per al consum. La demanda de la indústria, del 9%, s'estabilitza gràcies a la millora de les instal·lacions, i també la domèstica, gràcies a les polítiques actives d'estalvi d'aigua. La gestió integral de l'aigua, en compliment de les directives europees, té l'objectiu d'evitar l'empitjorament de la qualitat de les aigües receptores. A Catalunya, la majoria de platges tenen una qualificació excel·lent; tanmateix, per complir els objectius del Pla de sanejament, està previst que es construeixin 257 depuradores més en tres anys, fins arribar a les 600 planificades, i sanejar les aigües residuals dels municipis amb menys de 2.000 habitants.

Catalunya, com tota la Mediterrània, ha de fer front a una disminució de la biodiversitat i de l'abundància d'espècies i pesqueres, com la de la tonyina roja, el rap i el lluç. L'any 2007, les captures, després d'una lleugera recuperació l'any 2006, s'han mantingut estables, i la producció i el preu del peix en aquicultura han augmentat.

Tot i que les zones forestals i agrícoles són el 62% i 28%, respectivament, del territori de Catalunya, la superfície en risc de desertificació en representa una quarta part. La franja

costanera, en expandir-se la superfície artificial sobre l'agrícola, està densament urbanitzada i impermeabilitzada, i dificulta l'adaptació al canvi climàtic.

Segons l'Informe sobre la petjada ecològica presentat pel Ministeri de Medi Ambient al final de l'any 2007, Catalunya consumeix i contamina sis vegades més del que seria sostenible. Pel que fa a la qualitat dels sòls, s'han inventariat 1.772 emplaçaments potencialment contaminats, el 40% dels quals s'han investigat i recuperat; no obstant això, el consum de fertilitzants nitrogenats ha augmentat durant l'any 2007, reforçant el problema de la contaminació per nitrats de sòls i aqüífers.

La superfície forestal representa el 62% del territori català l'any 2007, amb 1.980.586 hectàrees, superfície que ha augmentat en el darrer decenni. El 76% es troba en mans privades, el 27% de les quals s'ha gestionat de manera sostenible. Tot i així, si només s'analitza la superfície de bosc arbrat privada, la gestió sostenible s'eleva al 41%. Malgrat la sequera, el nombre d'incendis i hectàrees afectades s'ha reduït durant l'any 2007. No obstant això, el balanç de 2007 entre, d'una banda, rompudes i incendis, i, de l'altra, repoblacions, ha estat negatiu en 172 hectàrees, deixant en mans de la natura la recuperació de les zones cremades.

Durant l'any 2007 diversos estudis han posat de manifest la incidència de la contaminació atmosfèrica en l'increment de la mortalitat i la morbiditat per malalties respiratòries i cardiovasculars. Barcelona es considera la tercera capital europea amb més contaminació per partícules. Els principals reptes que té Catalunya en aquest àmbit són les emissions de diòxid de nitrogen a la zona de Barcelona i el Vallès-Baix Llobregat, l'ozó a Barcelona, el Camp de Tarragona, les Terres de Ponent, l'Alt Llobregat, la Plana de Vic i les terres de Girona, i les partícules inferiors a 10 micres a nou de les quinze zones de Catalunya, sobretot a Barcelona i al Vallès-Baix Llobregat.

Barcelona també es considera una de les ciutats europees més contaminades acústicament; en aquesta línia, s'observa que el 80% dels municipis encara no han fet els seus mapes de contaminació acústica.

L'any 2007 també ha estat un any important en matèria de residus, atès l'increment de la generació i el tractament de residus. Així, s'observa un augment de la generació de residus municipals de l'1,5%, tot i que la ràtio de generació per persona i dia es manté estable en els 1,64 quilograms. La recollida selectiva, durant el període 2005-2006, s'ha incrementat el 7%, i s'ha situat en el 32%, sobretot la d'envasos lleugers, tèxtil i matèria orgànica; no obstant això, encara queda camí per recórrer fins assolir el 48% de valorització material total. Durant l'any 2006 es va reduir el 7,3% la generació de residus industrials, incloent-hi els agroalimentaris, els municipals, els de processos tèrmics i els fangs de depuradores, que representen conjuntament el 60% del total. La valorització dels residus de les indústries va ser del 72%, la de les depuradores del 63% i la dels residus secundaris dels gestors del 34%.

6.3. RECURSOS ENERGÈTICS

L'any 2007 s'ha aguditzat la necessitat d'un canvi de model energètic pel que fa a les fonts energètiques i a la manera d'utilitzar-les; entre els motius, en destaquen els següents: les obligacions de Kyoto, la sostenibilitat ambiental, l'estabilitat en el subministrament i l'encariment del petroli, derivat, en part, de l'augment de la demanda de les economies emergents. També cal assenyalar l'elevada dependència externa del gas i el petroli que, a Catalunya, ha estat el 71% del consum d'energia primària. Per afrontar aquests reptes, la política energètica de la Unió Europea, que és nova, té com a objectius per a l'any 2020 reduir les emissions de GEH el 20%, estalviar en consum energètic el 20%, elevar la participació de les energies renovables el 20% i la dels bio-combustibles, avui dia en revisió, el 10%. Diverses iniciatives públiques de l'Estat han anat en la direcció de fomentar la diversificació, la descentralització, la cogeneració i les interconnexions energètiques.

Les necessitats energètiques de l'any 2006 per produir l'energia consumida disminuïren el 0,8%, així com el consum energètic per càpita i la intensitat energètica. De fet, el que va disminuir va ser el consum de petroli i de gas, però el d'energia nuclear va augmentar en normalitzar-se la producció. La participació de les energies renovables sobre el total va seguir estable en el 2,4%. La producció bruta d'electricitat amb combustibles renovables l'any 2006 va ser del 9,6% del total, i va disminuir respecte de l'any anterior com a conseqüència de la davallada de la producció hidràulica per la sequera. L'eficiència del model energètic català va augmentar el 0,4% durant el període 2005-2006, i l'any 2006 es va produir, per primera vegada des de l'any 1999, un estalvi del consum d'energia final del 0,1%. Tots els sectors disminuïren la intensitat energètica l'any 2006, i els sectors que més ho van fer van ser el primari i el domèstic. El transport, la indústria i construcció i els serveis van augmentar el consum final d'energia. L'estalvi energètic es va produir al sector primari i al domèstic, i el consum d'energies renovables s'incrementà a la indústria i construcció i al sector primari.

Les energies renovables tenen un paper residual en la producció energètica; l'edòlica és la més ben posicionada a l'Estat espanyol, però a Catalunya hi ha molt camí per recórrer ateses les dificultats en els tràmits administratius, la manca d'infraestructures i el rebuig social que genera. L'any 2006, es van connectar a la xarxa quatre nous parcs edòlics; tanmateix, encara s'és molt lluny dels objectius del Pla d'energia. L'energia solar i la biomassa necessiten polítiques de suport per tirar endavant; en aquest sentit, les subvencions destinades a potenciar l'ús de les energies renovables a Catalunya es van incrementar l'1,8% durant el període 2005-2006, i el consum primari, final i la producció bruta d'electricitat d'energia solar, tot i el poc pes que té, es van duplicar.

6.4. MEDI AMBIENT I EMPRESES

La sostenibilitat ambiental s'està configurant com un instrument de millora de la competitivitat i una dimensió de la responsabilitat social empresarial. Les inversions ambientals per millorar els processos productius de les empreses industrials van créixer el 6,4% l'any 2005 respecte de l'any anterior; les més importants van ser les d'equips integrats destinats a reduir les emissions de contaminants atmosfèrics i les d'equips independents de gestió d'aigües residuals i emissions a l'aire.

Segons el Servei de Seguiment i Informació d'Activitats del Departament de Medi Ambient, en acabar l'any 2007, un total de 16.291 empreses, de les prop de 40.000 que estaven obligades a sol·licitar l'autorització ambiental o llicència ambiental, complien amb aquest requisit. De tota manera, en data 13 de novembre de 2007, el 91,5% de tots els establiments amb incidència ambiental més elevada (en compliment de la Directiva comunitària sobre la prevenció i el control integrats de la contaminació —IPPC—) havien complert les seves obligacions ambientals. En aquest context, el Govern té la intenció d'aprovar una nova norma que s'adeqüi a la normativa bàsica estatal i simplifiqui els tràmits i procediments d'autorització, llicència i comunicació ambiental.

Una altra dada rellevant és que el 3,7% del teixit productiu de Catalunya, excloent-ne les microempreses, han disposat de sistemes de gestió ambiental certificats l'any 2007. Les empreses certificades a Catalunya han augmentat, tot i que la dotació d'ajuts per implementar sistemes de gestió mediambiental a les empreses s'ha reduït des del 2004.

D'altra banda, el sector empresarial del medi ambient ocupava l'any 2005 49.000 persones a Catalunya, representava el 2,20% del PIB, i es presentava com un sector en creixement, atesa la necessitat d'inversions futures relacionades amb el cicle de l'aigua, la gestió de residus, l'eficiència energètica, les energies renovables, i amb la recerca i desenvolupament als àmbits de l'energia solar, eòlica, biomassa, hidrogen i captura i segrest de CO₂.

6.5. NORMATIVA

La lluita contra els efectes del canvi climàtic ha continuat ocupant un lloc important en les polítiques mediambientals, tant a escala internacional, en particular la comunitària, com estatal i catalana.

Cal destacar que a la Convenció de les Nacions Unides contra el Canvi Climàtic de desembre de 2007 s'ha adoptat el quart Informe del Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic com a base científica comuna per a la presa de decisions.

En l'àmbit europeu, el compromís amb aquesta lluita s'ha plasmat a través d'iniciatives en un doble front: la reducció de les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle i l'adaptació als efectes del canvi climàtic.

En l'àmbit espanyol, el 2007 ha estat també un any ple d'iniciatives en relació amb l'aire i la contaminació atmosfèrica. A part de l'adaptació del Pla nacional d'assignació de drets d'emissió de gasos d'efecte d'hivernacle als requeriments de la Comissió Europea, cal fer referència a l'aprovació de l'Estratègia espanyola de canvi climàtic i energia neta. Horitzó 2007-2012-2020; de l'Estratègia espanyola de qualitat de l'aire; de la Llei de qualitat de l'aire i de protecció de l'atmosfera, i del segon Pla d'acció de l'Estratègia d'estalvi i eficiència energètica a Espanya, per als anys 2008-2012.

A Catalunya, s'ha constituït formalment la Comissió Interdepartamental del Canvi Climàtic i s'ha posat en funcionament l'Oficina Catalana del Canvi Climàtic, que han organitzat la Convenció Catalana del Canvi Climàtic, que ha finalitzat el mes de febrer de 2008 donant a conèixer un Avantprojecte de pla català de mitigació del canvi climàtic 2008-2012. D'altra banda, destaca també l'aprovació del Pla per a la millora de la qualitat de l'aire a la Regió Metropolitana de Barcelona, que ha estat dictaminat pel CTEESC a través del Dictamen 7/2007. D'altra banda, en compliment del previst al Pla de l'energia a Catalunya 2006-2015, s'ha aprovat el Programa d'estalvi i eficiència energètica als edificis i equipaments de la Generalitat.

En matèria d'aigua també cal fer referència, en l'àmbit comunitari, a l'aprovació del primer Informe sobre el compliment de la Directiva marc de l'aigua, i a la Comunicació de la Comissió Europea sobre la «Cooperació en l'àmbit de la contaminació marina accidental o deliberada després de 2007».

En l'àmbit estatal, s'han aprovat diverses normes en desplegament de la Directiva marc de l'aigua, com el Reglament de la planificació hidrològica o la norma per la qual s'ajusta el concepte de demarcació hidrogràfica introduït per la Directiva marc de l'aigua i es regulen les atribucions, composició i funcionament dels comitès d'autoritats competents. D'altra banda, s'ha regulat el règim jurídic de la reutilització de les aigües depurades, precisant-ne la qualitat segons els usos previstos i les condicions que el titular de la concessió o autorització haurà d'assumir per utilitzar-les. També s'ha modificat el Reglament del domini públic hidràulic, per corregir la situació produïda per la sentència del Tribunal Suprem que va provocar la dissociació de la competència entre autorització de vessaments i la de gestió de les conduccions. En matèria de qualitat de les aigües de bany, s'ha aprovat un reial decret que té per objecte incorporar a l'ordenament espanyol la Directiva 2006/7/CE, relativa a la gestió de la qualitat de les aigües de bany.

A Catalunya, cal destacar l'aprovació i la pròrroga d'un decret d'adopció de mesures excepcionals i d'emergència en relació amb la utilització dels recursos hídrics.

El sector dels residus continua sent un dels prioritaris. En l'àmbit comunitari, s'ha modificat la normativa relativa als qüestionaris d'informació sobre l'aplicació de les directives de residus i de residus perillosos, i s'ha aprovat la Comunicació de la Comissió al Consell i al Parlament Europeu sobre la interpretació dels termes residus i subresidus.

En l'àmbit estatal, s'ha iniciat la tramitació del Pla nacional integrat de residus per al 2007-2015. A Catalunya, s'ha aprovat el Pla de vigilància i control de residus en animals, vegetals i aliments a Catalunya, i estan en tramitació dos projectes de llei —que han estat objecte de dictamen per part del CTEESC—, que volen donar resposta a la creixent necessitat de recollida, tractament i recuperació de les diverses tipologies de residus.

L'any 2007 s'han aprovat altres normes destacables en matèria de medi ambient.

En l'àmbit estatal, en primer lloc, cal esmentar la Llei de responsabilitat mediambiental; la Llei per la qual es regula el règim jurídic bàsic de la Xarxa de Parcs Nacionals; la Llei del patrimoni natural i de la biodiversitat, i la Llei per al desenvolupament sostenible del medi rural.

D'altra banda, s'ha de fer referència a l'aprovació de la Llei de sòl, que dona entrada en l'ordenament estatal al concepte de desenvolupament territorial i urbanístic sostenible.

En l'àmbit català, s'ha aprovat un decret per fer compatible la protecció de determinades espècies animals amb l'exercici de les activitats tradicionals del medi rural, i introduir un procediment de compensació eficaç i eficient a les persones afectades per possibles danys a explotacions ramaderes i agrícoles com una via alternativa al procediment general de responsabilitat de l'Administració pública. En aquest àmbit, s'ha aprovat també una modificació del Pla d'espais d'interès natural.

Com a cloenda, cal fer referència a l'aprovació del primer Informe d'evolució de l'Estratègia de desenvolupament sostenible revisada, i a la revisió intermèdia del sisè Programa d'acció comunitari en matèria de medi ambient.

En l'àmbit estatal, gran part de les normes esmentades s'han inclòs a l'Estratègia espanyola de desenvolupament sostenible, que s'emmarca dins de l'Estratègia de desenvolupament sostenible de la Unió Europea i l'Estratègia de Lisboa per al creixement i l'ocupació, i que aborda la dimensió ambiental, social i global de la sostenibilitat.

II. EVOLUCIÓ DE FUTUR

II. EVOLUCIÓ DE FUTUR

En els darrers mesos del 2007 hem assistit a un deteriorament notable de l'entorn econòmic global com a conseqüència de diversos factors. D'una banda, la inestabilitat i la volatilitat dels mercats financers ha restringit i encarat l'accés al crèdit. De l'altra, les pressions inflacionistes en els mercats internacionals de primeres matèries han estat significatives, especialment en els casos de les agràries i de l'energia. Ambdues circumstàncies han llasat els principals indicadors de confiança i, amb aquests, les perspectives de creixement econòmic. En el cas de Catalunya, als efectes que sobre l'economia real poden tenir la crisi financera i la intensificació de les tensions inflacionistes, caldria afegir-hi altres circumstàncies que poden afectar negativament el creixement en els propers mesos: l'avanç moderat del creixement de la productivitat real, el nivell elevat d'endeutament de les llars i un ajustament del sector de la construcció i immobiliari de major intensitat que el dels països del nostre entorn.

En aquest escenari, és previsible que l'any 2008 el creixement del producte interior brut experimenti una desacceleració significativa, fins a registres que es podrien situar entre l'1,5% i el 2%, amb una correcció progressiva, però, de l'aportació negativa que hi ha fet fins ara el sector exterior i un cert repunt de la productivitat aparent del treball.

La desacceleració del consum de les famílies i de l'activitat econòmica del sector privat fan preveure una major contribució de les administracions públiques al creixement de l'economia catalana.

Per a l'any 2008, el projecte de pressupostos de la Generalitat de Catalunya manté un creixement nominal moderat del 7,6% en termes homogenis respecte del 2007, per sobre de les previsions de creixement del PIB nominal català. Es mantenen relativament estables les prioritats per grans àrees de despesa, si bé aquests pressupostos preveuen una recuperació de la despesa d'inversió, que augmenta el 17% en relació amb els pressupostos del 2007.

Tot i que els pressupostos per al 2008 es tanquen amb equilibri pressupostari, tant l'evolució de l'activitat econòmica com la dels ingressos vinculats al sistema de finançament (molt dependents de l'evolució del mercat immobiliari) fan preveure un major dèficit del que s'ha pressupostat i, per tant, un recurs més elevat a l'endeutament del que la Generalitat ha previst.

Per la seva banda, els pressupostos estatals preveuen incrementar la despesa d'inversió a Catalunya el 22,6%, respecte de la inversió estatal regionalitzada per a Catalunya de l'any 2007.

L'escenari de desacceleració del creixement econòmic incidiria negativament sobre el mercat de treball i, concretament, sobre la capacitat i el ritme de creació d'ocupació, que es podria situar l'any 2008 entre l'1% i l'1,5%. En aquest sentit, es preveu un augment de l'atur, que podria afectar en major mesura —si més no, inicialment— la població estrangera i sectors com la construcció residencial, el més afectat per la conjuntura desfavorable. En aquest context, a mitjà termini es preveu que la necessitat de reformular les polítiques d'ocupació —actives i passives—, així com de millorar la coordinació entre ambdues, torni a la palestra de les prioritats del debat polític i econòmic i del diàleg social. Així mateix, caldrà analitzar els efectes que pugui tenir la desacceleració sobre la contractació en conjunt, en què és previsible un descens, tant en la indefinida com en la temporal. Aquest fet podria reduir l'impacte de l'Acord per a la millora i el creixement de l'ocupació i, fruit d'aquest, de l'aplicació de la Llei 43/2006, de 29 de desembre, per a la millora del creixement i de l'ocupació.

En aquest context macroeconòmic, cal destacar la rellevància —palesa en l'Acord estratègic per a la internacionalització i la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana— de facetes estratègiques clau en el model de creixement futur: les infraestructures, la societat del coneixement i l'educació, especialment la formació professional. Per a les primeres, les perspectives per als propers mesos no són del tot favorables. D'entrada, l'actual conjuntura econòmica pot obligar a reduir substancialment la despesa pública, fet que podria incidir sobre la partida en infraestructures d'una forma especialment acusada, ja que aquesta presenta un component procíclic, amb el retard propi que comporta l'elaboració dels pressupostos i l'execució de l'obra. Aquesta circumstància és especialment rellevant en un context en què està en fase d'aplicació la disposició addicional tercera de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, que estableix les obligacions d'inversió estatals en funció d'un percentatge del total invertit a Espanya.

Tampoc és favorable el context de dèficit que presenta la Generalitat de Catalunya, la correcció del qual dependrà en gran mesura de les reformes en el finançament. La negociació d'aquestes reformes en un context de desacceleració econòmica pot derivar en una rebaixa dels recursos a disposició de la Generalitat, que repercuteixi en la construcció d'infraestructures.

Pel que fa a l'execució d'obres, destaca la falta de concreció en la planificació i l'execució d'infraestructures ferroviàries més enllà de la línia d'alta velocitat. L'increment del preu dels carburants podria erosionar la competitivitat de les empreses obligades a transportar el producte per carretera, i la capacitat adquisitiva dels particulars, obligats a utilitzar el vehicle privat en la mobilitat quotidiana. Aquest darrer fet pot no ser banal si tenim en compte que el context de globalització i l'encariment dels preus de l'habitatge dels darrers anys han pogut constituir incentius tant a la deslocalització industrial com a una major mobilitat residencial, que ha dut la població fora dels centres urbans, amb les consegüents pressions que ambdós factors poden exercir sobre la mobilitat.

Pel que fa als ports i aeroports, l'evolució dependrà sobretot de la gestió, ja que les infraestructures necessàries per a l'expansió de l'activitat portuària i aeroportuària ja s'han dut a terme o estan en fase d'execució. En el cas dels ports, el futur sembla més que garantit vistos els increments experimentats l'any 2007, tant en mercaderies com en passatgers. Per contra, l'aeroport del Prat, eina de la projecció internacional catalana, mostrarà uns resultats millors o pitjors en funció de la seva capacitat de posicionar-se en la xarxa d'aeroports internacional, fet que dependrà enormement de les companyies establertes a l'aeroport.

En matèria energètica, la major dependència del gas natural pot fer més vulnerable l'activitat econòmica davant d'increments del preu d'aquest recurs. Això encara és més notori si es té en compte que la planificació en matèria elèctrica preveu la producció d'electricitat a partir del gas.

Pel que fa al segon dels eixos destacats anteriorment —societat del coneixement—, cal destacar que l'evolució de les despeses en R+D+I estarà marcada per una conjuntura econòmica de desacceleració que pot limitar, o si més no frenar, la capacitat d'inversió en aquest àmbit. Així, es pot preveure que el resultat d'aquestes tendències sigui continuar la situació descrita en aquesta Memòria corresponent a l'any 2007. Per tant, en els propers anys cal esperar, en el millor dels escenaris previstos, un bon comportament de les despeses en R+D executades per l'Administració pública, un creixement moderat de les despeses que executa l'ensenyament superior i un increment limitat de les despeses en innovació tecnològica de les empreses. En el cas del sector privat, caldrà fer un seguiment acurat del comportament de les petites i mitjanes empreses, atès que no aconsegueixen mantenir el ritme de despesa en innovació de les empreses de més grandària.

De tota manera, caldrà estar pendents del desenvolupament del Pacte nacional per a la recerca i la innovació (PNRI). Els objectius i les estratègies resultants de la posada en marxa d'aquest pacte haurien de marcar en els propers anys l'agenda dels actors que pertanyen al sistema català de recerca i innovació, entre els quals s'identifiquen les associacions empresarials i els sindicats com els agents facilitadors de la innovació. En el document de bases del Pacte s'apunten algunes línies que poden tenir un impacte significatiu en el sistema de recerca i innovació català, com són la necessitat de focalitzar i prioritzar la recerca i la innovació, i canviar l'organització del sistema de recerca i innovació. Les recomanacions del document preveuen el desplegament del PNRI, amb l'activació de la Conferència del PNRI, i la configuració d'una nova estructura de governança del sistema de recerca i innovació, amb la creació del Consell Català de Recerca i Innovació l'any 2008, i de l'Agència Catalana de Recerca i Innovació i de l'Agència d'Avaluació l'any 2009.

Respecte de l'accés i l'equipament de les tecnologies de la informació i la comunicació, recentment s'ha presentat el Pla Catalunya connecta, que té com a objectiu apropar les noves tecnologies a aquells punts del territori que actualment presenten deficiències. Aquest Pla de desplegament assegurarà l'accés de tots els nuclis de població de més de 50 habitants als serveis de banda ampla, telefonia mòbil i televisió digital terrestre per a l'any 2010. Al mateix temps, el Pla també permetrà donar cobertura de banda ampla i telefonia mòbil a la totalitat de polígons industrials.

Amb referència a l'ús d'Internet, cal esperar que els serveis més utilitzats segueixin sent la cerca d'informació sobre béns i serveis i el correu electrònic. També, que els serveis més dinàmics per Internet continuïn sent en el futur immediat el telèfon, les videoconferències, els xats i els serveis relacionats amb els viatges i els allotjaments. En relació amb els serveis electrònics de l'administració, l'educació, la salut i el comerç, les previsions apunten cap a una convergència amb els usos més intensius que, en general, tenen lloc a la UE. De tota manera, com a assignatura pendent, a mitjà termini no es preveu que es pugui reduir la distància que hi ha amb Europa en l'aprofitament del comerç electrònic, tant pel que fa a la compra a través de la xarxa com també a la venda de productes i serveis.

Pel que fa al sector productor de tecnologies de la informació i la comunicació, tenint present el seu pes sobre el conjunt de l'economia catalana, molt reduït, la Fundació Observatori per a la Societat de la Informació de Catalunya preveu un increment del creixement del sector del 7,4% anual en el període 2007-2010, en què el subsector més dinàmic és el de serveis de suport TIC, amb una previsió de creixement del 19,4% anual. De totes maneres, aquesta institució alerta d'algunes debilitats i amenaces del sector com són el poc dinamisme del subsector de programari, la creixent competència exterior, la deslocalització d'activitats productives, les dificultats de disposar de personal qualificat i la dinàmica mundial de concentració del sector.

L'evolució del context econòmic, d'una banda, i del social, de l'altra, condicionen i exerceixen una influència clara sobre les condicions de vida i el benestar de la població: la salut, l'educació, la protecció social, l'accés a l'habitatge, la pobresa, les transicions demogràfiques o la sostenibilitat ambiental són algunes de les principals esferes que ens permeten aproximar les transformacions que experimenten les condicions de vida i el grau de desenvolupament d'una societat madura.

En el darrer d'aquest àmbits —el demogràfic—, destaca el fet que la societat catalana afronta el futur subjecta a dos grans reptes: el creixement de la població de més de 65 anys —que té i tindrà un clar impacte en les polítiques d'atenció a la dependència— i la immigració. Pel que fa a la primera d'aquestes circumstàncies, es preveu que l'envelliment de la població generi l'increment de la demanda a l'entorn de la dependència, la qual cosa ja es constata actualment pel fet que la majoria de les persones usuàries dels serveis socials són la gent gran i les persones amb discapacitat. Es planteja, doncs, un repte en el marc del progressiu desplegament i la implantació del Sistema per a l'autonomia i atenció a la dependència. Cal recordar que, després d'un endarreriment significatiu, l'any 2007 ha estat el primer any de posada en marxa d'aquest sistema. Pel que fa a la immigració, atès que l'evolució dels fluxos està sensiblement associada al cicle econòmic, és previsible que un escenari de menor creació d'ocupació durant els propers mesos es tradueixi en un cert descens de l'arribada de persones immigrants o, fins i tot, en alguns casos, en el retorn als seus països d'origen. Segurament no succeirà el mateix amb el reagrupament familiar, a través del qual es preveu un increment de les entrades.

Des de l'òptica de la salut, l'augment del nombre de persones assegurades al Servei Català de la Salut, la intensificació de l'activitat per part dels agents proveïdors de serveis socio-sanitaris i l'increment dels determinants de l'estat de salut com a conseqüència de la transformació i diversificació dels hàbits de la població plantegen la conveniència de continuar avançant en la millora de la gestió dels recursos i l'adaptabilitat dels serveis a les demandes d'atenció de les persones usuàries. Al mateix temps, els indicadors disponibles sobre mortalitat, morbiditat i hàbits de la població suggereixen que cal insistir en l'optimització de la tríada prevenció/diagnòstic/tractament, sobre la base d'un plantejament més integral de les polítiques de salut que consideri la dimensió socioeconòmica dels problemes. En aquest context, l'aplicació de la Llei de salut pública de Catalunya hauria de representar un impuls a les actuacions de prevenció, promoció i protecció de la salut dins l'acció pública, així com una resposta innovadora enfront de les desigualtats socioeconòmiques i els efectes de la globalització en l'àmbit de la salut.

No hi ha dubte que durant els propers anys, l'educació continuarà ocupant un paper central en el debat polític i social, derivat, sobretot, de l'elaboració del Projecte de Llei d'educació, que ja ha generat posicions contraposades dels sectors afectats: el professorat, els sindicats, l'alumnat, les famílies i els representants dels diferents models d'escola. És, per tant, una situació complexa que, en tot cas, no hauria de trencar els ponts d'acord i diàleg establerts

en el Pacte nacional de l'educació. Els principals reptes que ha d'afrontar el sistema educatiu en els propers anys, i que cal tenir presents en aquest debat, són diversos. En primer lloc, la millora del rendiment de l'alumnat, sobretot a l'ensenyament secundari obligatori. Les dades analitzades mostren símptomes suaus de millora, però és aviat per afirmar-ho. Un segon aspecte és la gestió de la integració de l'alumnat d'origen estranger en el sistema educatiu, alumnat que va incrementant el seu pes any rere any i que actualment es troba concentrat en l'escola pública. En tercer lloc, l'impuls necessari que cal donar a la formació professional com a educació postobligatòria, i que s'ha de convertir en una de les mesures rellevants de la revisió de l'Acord estratègic per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana. En aquest sentit, cal destacar les mesures adoptades pel Govern amb el consens dels agents socials: el II Pla general d'FP i la marca FP.cat, mesures que tindran el seu recorregut en els propers anys. Finalment, i en l'àmbit de l'educació superior, cal tenir present també el debat i el consens necessari que requereix el procés d'adequació del sistema universitari a l'espai europeu d'educació superior.

Quant a l'habitatge, la crisi financera iniciada l'estiu del 2007 i les dificultats per obtenir estalvi per part de les institucions financeres estan encarint les condicions de crèdit internes, i sembla que perduraran al llarg del 2008. Aquesta circumstància, juntament amb unes expectatives a la baixa sobre els preus de venda de l'habitatge, tenen com a conseqüència una menor rendibilitat de la promoció d'habitatge lliure. Aquest escenari fa preveure per a l'any 2008, d'una banda, una reducció de l'activitat, en què s'iniciaran menys habitatges, i, de l'altra, uns ajustos de preus a la baixa molt més accentuats que al llarg del 2007. D'altra banda, l'augment de la despesa pública en habitatge —els pressupostos de la Generalitat per al 2008 preveuen un increment en aquesta política del 32,1% respecte dels pressupostos del 2007—, el desenvolupament del Pacte nacional per l'habitatge 2007-2016, així com la nova Llei de l'habitatge, fan previsible un increment de l'oferta d'habitatge amb protecció oficial que ja s'ha posat de manifest l'exercici 2007, amb una millora del pes de l'habitatge social estricte i del pes de les promocions de lloguer.

Pel que fa a la protecció social, la situació econòmica i del mercat de treball fan previsible un escenari d'augment de les situacions de vulnerabilitat econòmica i social, que l'acció protectora de la Seguretat Social i dels serveis socials té com a objectiu pal·liar. Per tant, és previsible que augmenti la necessitat de despesa en protecció social, en un context en què la despesa de l'Estat espanyol en aquest àmbit segueix sent inferior a la mitjana de la UE.

El nivell de pobresa relativa registrat a Catalunya l'any 2006, juntament amb el context actual, fan previsible un augment de les situacions de risc i d'exclusió social a Catalunya. La importància del factor ocupacional en aquestes situacions dibuixa un escenari en què la pobresa podria afectar cada vegada més els infants i els joves. A més, l'actual model de prestacions socials concedeix una menor protecció relativa a la infància que a la resta de la població. Per tant, es constata que les respostes del nostre estat del benestar no són

suficients per donar sortida a determinades situacions de pobresa i exclusió, i que seria desitjable dur a terme actuacions preventives a partir de la detecció dels factors de risc que poden derivar en situacions d'exclusió social.

Finalment, en matèria de sostenibilitat ambiental, el context actual de canvi climàtic i crisi del model energètic seguirà impulsant, d'una banda, la política ambiental comunitària d'estabilització de les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle i, de l'altra, la desvinculació progressiva del creixement econòmic de les emissions de CO₂. Així, en els propers anys, les polítiques de mitigació i adaptació al canvi climàtic seguiran ocupant un lloc preeminent i incidiran, d'una banda, en els sectors difosos com el transport per carretera —tant de mercaderies com de viatgers—, i, de l'altra, en la implementació de mesures per fer front a l'estrès hídric, la regressió de les zones costaneres, l'increment del risc d'inundacions, la disminució de la producció al sector primari i els canvis als ecosistemes.

La vulnerabilitat de Catalunya a les sequeres i les inundacions fa pensar en un desenvolupament de les mesures de gestió i d'avaluació del risc. En aquest sentit, l'aigua seguirà estant al centre de les polítiques ambientals, atès el dilema que té Catalunya a les conques internes, incapaces de satisfer les necessitats d'una població creixent. L'escassetat d'aigua, a banda de minorar la producció hidroelèctrica, pot posar en risc l'alliberament dels cabals ecològics necessaris per mantenir el bon estat ecològic de rius i llacs. És previsible que segueixi el debat sobre les millors alternatives per pal·liar-ne el dèficit, com són les infraestructures que permetin transvasaments puntuals; les interconnexions; les dessalinitzadores; la regeneració i la reutilització limitada d'aigües residuals; la recàrrega, la descontaminació i la recuperació d'aqüífers, o la reducció de fuites.

També s'ha d'esperar una millor gestió sostenible dels recursos pesquers, forestals i agrícoles, i de les polítiques que afavoreixin el manteniment de les pesqueres i els boscos, l'eficiència del reg i la reducció de l'ús de fertilitzants nitrogenats. En el marc de la Llei de sòl i la proposta de la Unió Europea de regular la gestió de sòls contaminats, es preveu un augment de les actuacions en aquest àmbit. L'increment de la conscienciació sobre els efectes que té la contaminació atmosfèrica i acústica en la salut ha empès el Govern a prendre mesures com el Pla d'actuació per restablir la qualitat de l'aire als municipis declarats com a zona de protecció especial, que en un futur caldrà avaluar.

D'altra banda, la necessitat d'un canvi en el model energètic i les polítiques de suport de les energies renovables elevaran la participació d'aquest tipus d'energies al mix energètic català. Tot fa pensar en una millora de l'eficiència del model energètic i una disminució de la intensitat energètica en tots els sectors. Tot i així, a mitjà termini, la gran dependència de la nostra economia del petroli i del gas, i l'actual conjuntura del mercat energètic, fan preveure que l'energia serà, conjuntament amb el de l'aigua, un dels grans reptes a què Catalunya haurà de fer front durant els propers anys, en l'àmbit de la sostenibilitat.

Finalment, el sector empresarial del medi ambient es consolida i té unes bones expectatives de creixement. Les empreses seguiran fent inversions ambientals i el nombre d'empreses amb sistemes de gestió ambiental certificades augmentarà en el context de la nova Llei de responsabilitat ambiental.

MEMÒRIA SOCIOECONÒMICA I LABORAL DE CATALUNYA

En aquesta publicació el CTESC analitza la situació socioeconòmica i laboral de Catalunya, pel que fa als apartats següents: l'economia, la societat del coneixement, el mercat de treball, la situació dels treballadors i les treballadores autònoms, les condicions de vida i benestar social i la sostenibilitat ambiental.

Podeu trobar més informació a l'adreça:

<http://www.ctescat.cat/projectes/msil/index.html>

Punts de venda a les llibreries de la Generalitat:

Barcelona - Rambla dels Estudis, 118	-----	93 302 64 62
Girona - Gran Via de Jaume I, 38	-----	972 22 72 67
Lleida - Dr. Fleming, 19	-----	973 28 19 30
Tarragona - c. Major, 37	-----	977 21 17 97
Madrid (Blanquerna) - c. Alcalá, 44	-----	91 524 18 90

